

Jalostuksen tavoiteohjelman päivitys 2024–2028

Schipperke

Hyväksytty rotujärjestön hallituksen kokouksessa 19.12.2023
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 12.3.2024

Sisällys

1. YHTEENVETO	5
2. RODUN TAUSTA	7
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	9
4. RODUN NYKYTILANNE	11
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	11
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	11
4.1.2 Jalostuspohja	12
4.1.3 Rodun populaatio muissa maissa	20
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	21
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	22
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	23
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	23
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	23
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	23
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	34
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	36
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	37
4.3. Terveys ja lisääntyminen	38
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	38
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	38
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	55
4.3.4 Lisääntyminen	56
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	57
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	57
4.4. Ulkomuoto	58
4.4.1 Rotumääritelmä	58
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	61
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	63
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	64

Taulukko 20. Valioituneet schipperket 2013–2022

Taulukko 21. Ulkomuodon osalta jalostustarkastetut koirat vuosina 2013–2021

Taulukko 22. Jalostustarkastettujen koirien ulkomuodon kokonaiskuva 2016–2022

Taulukko 23. Eniten käytetyt urokset vuosina 2012–2022

Taulukko 24. Eniten käytetyt nartut vuosina 2012–2022

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteena on tuoda näkyväksi rodun nykytilanne olemassa olevan tiedon perusteella sekä toimia nykyisen kasvatus- ja jalostustyön tukena.

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Schipperke eli laivakoira on vanha belgialainen rotta- ja paimenkoira. Flaaminkielisen nimen on väitetty tarkoittavan sekä "pienstä paimenta" että "pikku kipparia". Alun perin schipperke on ollut rottakoira, mutta rodussa on myös paimen- ja vahtikoiran piirteitä. Nykyisin rotu on pääasiassa seura- ja harrastuskoira, ja aktiivisuutensa takia schipperket soveltuvat hyvin esimerkiksi agilityyn tai tokoon.

Schipperke on pienikokoinen ja tiivisrakenteinen. Pää on kiilanmuotoinen, kallo on melko voimakas ja kuono kohtalaisen lyhyt. Runko on tasapainoinen, lyhyt, melko leveä ja vankka, mutta raajat ovat kevytluustoiset. Koiralla on tiheä pohjavilla ja rungonmyötäinen karkea peitinkarva. Pidemmistä karvoista muodostuvat kauluri, harja, röyhelö sekä takajalkojen väliin kääntyvät housukarvat antavat koiralle sen ainutlaatuiset ääriviivat.

Osa yksilöistä syntyy töpöhäntäisinä tai lyhyellä hännällä, suurin osa kuitenkin pitkällä ja selän päälle kiertyvällä hännällä. Schipperke kuuluu tyypistettäviin rotuihin vielä niissä maissa, joissa toimenpidettä ei ole kielletty lailla. Schipperken ainoa sallittu karvan väri Suomessa on kokomusta, mutta myös esimerkiksi tummanruskeita ja kermanvaaleita koiria esiintyy. Kermanvaalea on joissain maissa hyväksytty väri.

Schipperke on eloisa ja touhukas ikiliikkuja. Se kiintyy lujasti omistajaansa ja saattaa olla epäluuloinen vieraita kohtaan. Sen ei kuulu olla arka eikä aggressiivinen. Älykkäänä rotuna schipperke oppii nopeasti, mutta koska rotu on kuitenkin jossain määrin itsenäinen, kouluttamisessa saattaa ilmetä pieniä haasteita. Schipperke on usein hieman haukkuherkkä.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Koirien määrä Suomessa on varsin pieni ja schipperkeitä syntyy keskimäärin vuodessa n. 100-150 pentua. Pentueet ovat pieniä; pentuja syntyy keskimäärin 3,. Vuonna 2022 rekisteröitiin 131 schipperkeä ja rotu oli 97. suosituin kaikista Suomessa rekisteröidyistä koiraroduista. Koiria arvioidaan olevan tällä hetkellä Suomessa noin 1500. Populaation pienuus on sinällään haaste jalostuspohjan riittävän laajuuden ja moninaisuuden ylläpitämiselle. Tuontikoirien käyttö jalostuksessa on kuitenkin pitänyt sukusiitosasteen kohtalaisen matalana. Ongelmana on, että jalostukseen eniten käytettävät koirat ovat usein samoista linjoista. Jalostukseen käytetään tällä hetkellä alle puolia rekisteröidyistä schipperkeistä. Jalostuksen tavoitteena on säilyttää rodun monimuotoisuus myös tulevaisuudessa. Tähän päästään käyttämällä narttuja ja uroksia laajemmin kuin nyt, sekä käyttämällä jalostukseen mahdollisimman pitkäikäisistä suvuista polveutuvia koiria.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet

Luonteiden osalta suuria ongelmia ei ole rodussa toistaiseksi tiedossa ja käyttäytymiskysely on tehty vuonna 2021 ja tarkemmat tiedot kyselystä löytyy sivulta 36-37. Luonnetestattuja schipperkeitä on toistaiseksi niin vähän, ettei luonteesta voi saada yleispätevää käsitystä. Vuonna 2016 rodulle on tehty käyttäytymisen ihanneprofiili, ja ensimmäinen käyttäytymisen jalostustarkastus pidettiin samana vuonna. Toinen käyttäytymisen jalostustarkastus pidettiin 2018. Tavoitteena on hyvän hermorakenteen ja toimintakyvyn sekä tasapainoisen luonteen säilyttäminen. Schipperken omistajia kannustetaan käyttämään koiriaan luonnetesteissä, ja erilaisten luonnetestien suorittaneiden koirien määrää pyritään lisäämään

Terveys ja lisääntyminen

Schipperkeä pidetään yleisesti ottaen terveenä rotuna. Virallisia terveystutkimuksia on kuitenkin toistaiseksi tehty vain pienelle osalle koiria. Vuosina 2013–2015 tehtiin terveystutkimus, jossa pyrittiin kartoittamaan schipperkeiden nykyinen terveystilanne. Kyselyyn kertyi vastauksia 234, ja vastanneiden osalta terveystilanne näyttää varsin hyvältä. Myös virallisten terveystutkimustulosten perusteella tilanne vaikuttaa hyvältä silmien, lonkkien ja kyynärnivelten osalta.

Virallisten tutkimustulosten osalta tulisi jatkossa erityisesti kiinnittää huomiota välimuotoisten lanneristinikamatulosten kehitykseen, sillä huomattavan suurella osalla tutkituista koirista on viimeisinä vuosina todettu selkämuutoksia. Tosin on huomioitava, että selkämuutoksia on tutkittu vain melko pienestä osuudesta koiria. Muiden sairauksien osalta haasteena on edelleen epilepsia ja sen esiintyvyys. Tiedossa on epilepsia-kohtauksia saaneita koiria sekä diagnoosin saaneita koiria mutta yhdenmukaista luotettavaa tietoa näistä koirista ei ole. Tämä asettaa haasteita myös kasvattajille yhdistelmien valitsemiseen.

Schipperken terveyden tutkiminen on kehittynyt ja monipuolistunut, ja ymmärtämys koirien kokonaisvaltaisesta terveydestä on kasvanut. Tämä asettaa haasteita kasvattajille, sillä mitä paremmin koirien terveysongelmat tunnetaan, sitä enemmän tekijöitä jalostuksessa on huomioitava. Pienessä rodussa kaikkia pienen negatiivisen muutoksen omaavia koiria ei voida sulkea pois jalostuksesta. Huomiota tulee kiinnittää koiran kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä selvittää koiran taustoja riittävän laajasti. Jalostuksesta tulee karsia koirat, jotka oireilevat tai joiden viat haittaavat niiden arkielämää tai harrastamista. Jalostuksen tavoitteena on estää koiran hyvinvointiin vaikuttavien vikojen ja sairauksien yleistyminen rodussa.

Ulkomuoto

Ulkomuodollisesti tulee säilyttää rotutyyppi ja erityisesti rodulle ominaiset piirteet, sekä selkeä sukupuolileima. Huomiota tulee kiinnittää koirien rungon pituuteen, jotta neliömäisyys säilyy ja raajat säilyvät kevytluustoisina. Ulkomuodon jalostustarkastusten tulosten perusteella tulee kiinnittää huomiota myös etukulmauksiin, jotta ne säilyvät rodunomaisina ja takaavat koiran hyvän rakenteellisen kehityksen ja liikkumisen.

Rotumääritelmän mukaan schipperken karvapeite on tiheä ja suora, muodostaen kaulurin, harjan, ja röyhelön, jossa karva on pitkähköä ja pystyä, sekä housut, joissa karvan kärjet kääntyvät takajalkojen väliin. Rungossa karva on keskipitkää ja pinnanmyötäistä. Viime vuosina karvanlaatu on osittain pehmentynyt ja pidentynyt. On myös nähtävissä, että karva ei välttämättä ole rungossa keskipitkää ja rungonmyötäistä, vaan toisinaan pitkää tai jopa lainehtivaa. Jalostuksessa on kiinnitettävä huomioita siihen, että schipperkelle tyypillinen karvapeite säilyy rotumääritelmän mukaisena ja erityisesti rungonmyötäinen keskipitkä karva on selkeä, jotta rodulle tyypilliset kaulus ja housut erottuvat.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostukseen käytettävien koirien tulisi olla rodunomaisia ja keskitasoa parempia. Koirilla ei saa olla arkielämää haittaavia vaivoja tai ominaisuuksia ulkomuodon, käyttäytymisen tai terveyden osalta. Pienessä populaatiossa on tärkeää käyttää mahdollisimman terveitä koiria ja laajaa jalostuspohjaa. Rotuyhdistys suosittelee koirien nykyistä laajempaa terveyden tutkimista sekä luonnetestausta.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Varhaisin maininta schipperkeistä on munkki Wenclasin muistiinpanoissa 1400-luvulta. Alkujaan Belgian maakuntien kauppiaat ja kanaalilaivurit pitivät schipperkeitä seura- ja vahtikoirina. Rotu tunnettiin tuolloin pääosin työtehtävästään rottakoirana proomuilla. Sitten rotu on osoittautunut myös loistavaksi paimeneksi sekä erinomaiseksi hälyttäväksi vahdiksi, ja nykypäivänäkin se hoitaa tehtävänsä hyvin. Yleisesti myös uskotaan, että laivurit olisivat alun perin olleet vastuussa schipperkeiden häntien katkomisesta.

Rodun ensimmäinen näyttely järjestettiin vuonna 1640 Brysselissä, ja ensimmäinen schipperke rekisteröitiin Belgiassa vuonna 1882. Vuonna 1885 Belgian kuningatar Henriette otti schipperken lemmikikseen, lisäten rodun suosiota entisestään. Schipperken kysyntä levisi pian myös Englantiin. Englantilaiset vierailijat veivät mielellään kotimaahansa tuliaisiksi pieniä koiria, joilla oli huomiota herättävä ulkomuoto. Hieman yllättäen, schipperken äkillinen suosio Englannissa aiheutti rodun katoamisen Belgiassa.

1888 muutamat tunnetuimmat belgialaiset kasvattajat perustivat klubin nopeasti vähenevän rodun säilyttämiseksi ja samana vuonna julkaistiin schipperken ensimmäinen rotumääritelmä. Belgian rotumääritelmässä schipperket kuvailtiin 1800-luvun loppupuolella seuraavasti:

“Tämä uskollinen pieni koira, jota usein tavataan proomuilla ja kanaalilaivoilla on luonteeltaan hyvin älykäs. Schipperkeistä on tullut suosikkikoiramme sen tarkkuuden, valppauden, tottelevaisuuden, lapsiystävällisyyden, siron ja tyylikkään ulkomuodon ja puhtaslinjaisuuden ansiosta. Koira viihtyy hevosten seurassa ja rotua on käytetty myös vartioimaan postivaunuja ja hevosvankkureita. Näillä schipperke yleensä istui ylpeänä ja tarkkaavaisena, useimmiten kulkuneuvon korkeimmalla paikalla edessä, jossa se näytti olevan kuin kotonaan. Schipperke on todellinen demoni pyydystämään hiiriä, rottia jne....”

Lähde: Wikipedia, schipperke ca. 1897

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Käsitykset schipperken alkuperästä vaihtelevat lähteestä riippuen. Yleisimmin rodun uskotaan kehittyneen alkukantaisesta belgialaisesta lammaskoirasta, muttei kuitenkaan nykyään tuntemastamme belgianpaimenkoirasta. Toisten mielestä kyse on mustan belgianpaimenkoiran kääpiömuunnoksesta. Jotkut taas katsovat rodun kehittyneen viikinkien mukana tulleista pohjoisista pystykorvista, joskaan tämä ei sulje pois sukulaisuutta belgialaisiin paimenkoiriin. Monet korostavat schipperken ja kääpiöpystykorvien (kleinspitzin ja pomeranian) yhtäläisyyksiä. Niitäkin on, jotka uskovat schipperken olevan kääpiöpystykorvan ja terrierin risteytyksen tulos. Pohjoismaihin schipperket ovat tulleet 1920-luvun jälkeen, ja Suomeen puolella välissä 1960-lukua.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Saimi Kärkkäinen, Suojan Kennel, aloitti rodun kasvattamisen Suomessa 1960-luvun puolivälissä. Ensimmäinen Suomen kantanaaras oli Ruotsista tuotu Sussi. Sussin sukujuuret olivat pääosin englantilaisissa schipperkeissä. Sussi saavutti Suomen muotovalion arvon itselleen vuonna 1966. Kennelin linjat perustuivat tässä vaiheessa lähinnä ruotsalaisiin ja englantilaisiin koiriin. Ensimmäiset pentueet Suomessa olivat Sussin ja englantilaisen Mascallsbury Rob Royn jälkeläisiä. Vuonna 1966 syntyneen Rob Royn kasvattaja oli Mrs E. J. Perry. Koira saavutti myös siihen aikaan harvinaiset kansainvälisen ja pohjoismaiden muotovalion arvon. Seuraavina vuosina Saimi Kärkkäinen toi lisää jalostusmateriaalia Suomeen, lähinnä Englannista. Niistä voidaan mainita myös toinen Perryn kasvatti, pohjoismaiden muotovalio Mascallsbury Lawrence. Rob Roy:lla oli suoria jälkeläisiä Suomessa 42, ja Lawrencella taas 19. Kaiken kaikkiaan Suojan Kennel toi maahan 10 koiraa ja monen suomalaisen schipperken sukutaulusta löytyy edelleen Suojan Kennelin kasvatteja.

Mandel's kennelin ruotsintuonti Jimmy saavutti ensimmäisenä tottelevaisuusvalion tittelin vuonna 1977. Jimmy oli 1980-luvulle saakka ainoa tämän tittelin saavuttanut pohjoismainen schipperke. Jimmyn sukutauluista löytyi runsaasti englantilaisia schipperkeitä.

Näiden jälkeen schipperken tuonti eri maista on lisääntynyt. Viimeisen kymmenen vuoden ajan schipperkeitä on tuotu suomeen 99 kappaletta, muun muassa Yhdysvalloista, Venäjältä, Ruotsista, Englannista, Hollannista, Ranskasta, Australiasta ja Afrikasta. Ulkomuodoltaan, rakenteeltaan ja luonteeltaan schipperkekanta Suomessa on kehittynyt monimuotoisemmaksi.

Schipperkeiden määrä on kehittynyt tasaisesti. Kaiken kaikkiaan schipperkeitä on vuodesta 1988 rekisteröity yhteensä 4121. Vuonna 1988 schipperkeitä rekisteröitiin 39 kappaletta. Tämän jälkeen vuosittaisten rekisteröintien määrä on kasvanut, ollen viime vuosina noin 120/vuosi. Suomessa arvioidaan olevan tällä hetkellä noin 1500 schipperkeä.

Schipperkeitä kasvattavia kenneleitä on viimeisen 20 vuoden ajalta rekisterissä 87 kappaletta. Eniten pentueita tällä ajanjaksolla on syntynyt seuraaviin kenneleihin; Alenas (55 pentuetta), Durante (51 pentuetta), Fandal's (40 pentuetta), Taikurin (40 pentuetta), Intopiukan (30 pentuetta), Mandels (26 pentuetta), Sinermäen (26 pentuetta), Bilgepump's (23 pentuetta), Mystinen (22 pentuetta), Sengomar (22 pentuetta) ja Coros (20 pentuetta). Muissa kenneleissä pentueita on ollut alle 20. Kenneleitä, joissa on syntynyt vain 1-2 pentuetta on 26.

Eniten pentueita/jälkeläisiä ajanjaksolta 2002–2022 ovat jättäneet seuraavat viisi urosta: Alenas Son of Noortje V.D. Welhaven (synt. 2004, pentueita 15/53), Shalako N' Coros Catting Around (synt. 2004, pentueita 11/37), Valkohampaan Bichon (synt. 1993, pentueita 11/35), Taikurin Julian the Winner (synt. 2015, pentueita 10/26) ja Alenas Jailhouse Sir Nemo (synt. 2010, pentueita 9/32).

Samalta ajanjaksolta eniten pentueita/jälkeläisiä ovat jättäneet seuraavat nartut; Taikurin Koh-I-Nor (synt. 1999, pentueita 6/26), Durante Yarmilla (synt. 1999, pentueita 6/21), Amiko Masherri (synt. 2014, pentueita 5/19), Kaarnalaivan Balleriina (synt. 2001, pent. 5/17) sekä Sinermäen Felicia (synt. 2002,

pentueita 5/16) ja Taikurin Hilla-Lilla (synt. 2013, pentueita 5/16).

Lähde: KoiraNet, poimittu 1.11.2023

Kappaleet 2 ja 3 lähde: <https://schipperke.fi/rodun-historia-ja-esittely/>

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Rodun harrastajat järjestäytyivät 29.5.1979 Suomen Seura- ja kääpiökoirayhdistyksen alaisuuteen, jolloin perustettiin Schipperke-alajaosto. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi loviisalainen Elisabeth Snickars. Alajaosto jatkoi toimintaansa vuonna 1986 perustetun Suomen Kääpiökoirat ry:n (SKKY) alaisena. Suomen Schipperkekerho ry rekisteröitiin omaksi yhdistyksekseen vuonna 2000 ja vuodesta 2010 eteenpäin Suomen Schipperkekerho ry on toiminut rotua harrastavana yhdistyksenä. Rotujärjestönä toimii edelleen Suomen Kääpiökoirat ry.

ORGANISAATIOKAAVIO

Suomen Schipperkekerho ry

Hallituksen kokoonpano:
puheenjohtaja, 6 varsinaista jäsentä, 2 varajäsentä

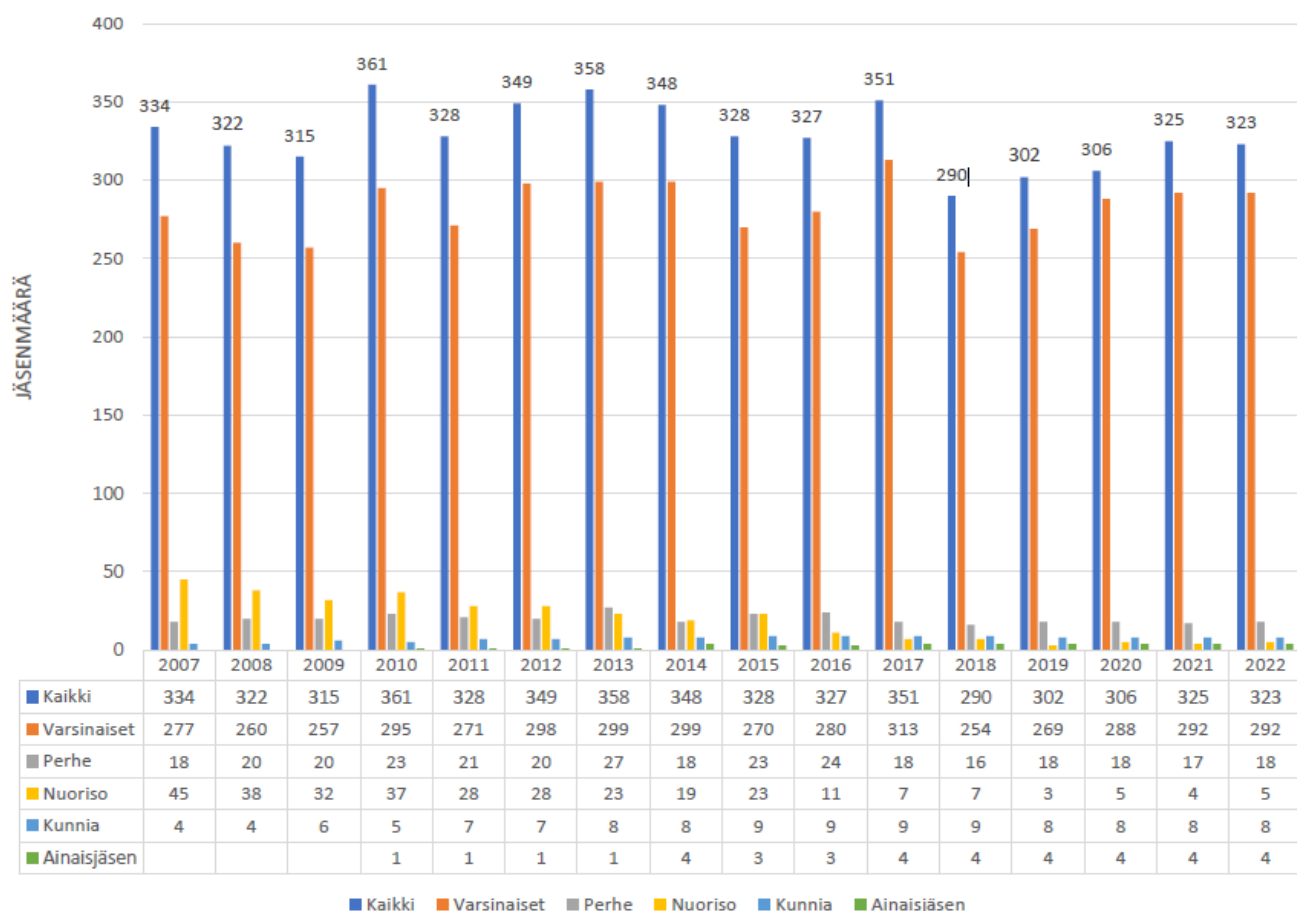
Yhdistyksen hallinnosta huolehtii vuosikokouksen valitsema hallitus. Hallitus asettaa tarpeellisen määrän alaisuudessaan toimivia toimikuntia valmistelemaan tai hoitamaan niille annettuja tehtäviä. Suomen Schipperkekerho ry on jäsenenä Suomen Kääpiökoirat ry:ssä (SKKY), Suomen Kennelliitossa (SKL), Helsingin Seudun Kennelpiirissä (HSKP) sekä Suomen Agilityliitossa (SAGI).

Suomen Schipperkekerho ry:n tavoitteena on edistää puhdasrotuisen schipperken kasvatusta ja pitoa. Yhdistys järjestää jäsenistölleen erilaisia tapahtumia, mm. leirejä ja vuosittaisen oman erikoisnäyttelyn. Yhdistys seuraa jalostus- ja terveystilanteen kehittymistä sekä julkaisee 4 kertaa vuodessa LAIVIS-lehteä. Lehti sisältää uutisia, tiedotteita, tapahtumailmoituksia, eri lajien tuloksia, kuvia ja jäsenistön artikkeleita eri aiheista. Yhdistyksellä on omat internetsivut, osoitteessa www.schipperke.fi. Yhdistyksessä toimii myös pentuvälittäjä.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Jäsenmäärä on vuodesta 2007 pysynyt suhteellisen tasaisena. Vuoden 2022 lopussa jäseniä oli 323. Näistä varsinaisia jäseniä oli 292, perhejäseniä 18, nuorisojäseniä 5, kunniajäseniä 8 ja ainaisjäseniä 4.

Kuvio 1. Jäsenmäärän kehitys 2007–2022.

Lähde: Suomen Schipperke Yhdistys, jäsenrekisteri

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunnan kokoonpano vahvistetaan vuosittain uuden hallituksen järjestäytymiskokouksessa. Vuonna 2021 jalostustoimikunnassa oli viisi jäsentä. Jalostustoimikunnan tehtävänä on turvata suunnitelmallisesti rodun jalostuksellinen tulevaisuus. Toimikunta seuraa rodun kehitystä Suomessa ja ulkomailla sekä rodussa tapahtuvia muutoksia ja tiedottaa niiden mahdollisista vaikutuksista rotuun. Jalostustoimikunta kerää ja jakaa tietoa kokonaisvaltaisesti rodun terveydestä, luonteesta, käyttöominaisuuksista ja ulkomuoto seikoista, vastaa jalostuksen tavoiteohjelman laatimisesta, ohjaa ja neuvoo jalostukseen liittyvissä asioissa. Lisäksi toimikunta järjestää jalostustarkastuksia ja ylläpitää ihanneprofiileja, järjestää koulutustilaisuuksia ja valmistaa koulutusmateriaalia sekä jalostusta käsitteleviä artikkeleita, ylläpitää jalostusuroslistaa sekä pentuvälityslistaa.

Lähde: <https://schipperke.fi/yhdistys/>

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta; voidaan puhua myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita tietyistä geenistä on populaatiossa liikkeellä. Heterotsygoottisella koiralla on kaksi erilaista versiota samasta geenistä, ja yleisesti heterotsygotia antaa yksilölle elinvoimaa ja suojaa useiden perinnöllisten vikojen ja sairauksien puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmälle, ja geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisen ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on riittävästi perinnöllistä vaihtelua. Suurilukuinenkin koirarotu on geneettiseltä monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen, tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällöin koirat ovat toisilleen läheistä sukua ja muistuttavat liiaksi toisiaan. Jokaisen koiran perimässä on jonkin verran mutaatioalleleita, ja jos käytetty jalostuskanta on liian pieni, tietyt mutaatiot voivat vähitellen yleistyä koirapopulaatiossa. Tällöin rodulle saattaa syntyä uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen voi olla vaikeaa löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään viisi prosenttia ja suurilukuisissa enintään kaksi-kolme prosenttia rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Schipperke kuuluu suurilukuisiin koiriin. Rotu on suurilukuinen silloin kun viimeisen viiden vuoden aikana on rekisteröity yli 500 koiraa. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi saada enempää kuin 20–30 jälkeläistä. Suurilukuisilla koiraroduilla toisen polven jälkeläisiä saisi olla enintään neljä-kuusi prosenttia laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuonna 1988 schipperkejä rekisteröitiin Suomessa 39 kappaletta, ja koirien määrä on ollut tasaisessa kasvussa. Vuosina 2009–2011 rekisteröitiin yli 150 schipperkeä vuosittain, minkä jälkeen rekisteröintien määrä on hieman laskenut. Vuonna 2016 rekisteröitiin 117 schipperkeä ja rotu oli 100. suosituin kaikista Suomessa rekisteröidyistä koiraroduista. Vuosina 2017–2022 rekisteröintimäärät ovat vaihdelleet 71 ja 157 välillä. Vuonna 2020 schipperke nousi 79. sijalle suosituimpien koirarotujen listalla.

Taulukko 1. Rekisteröinnit, tuontien lukumäärä, keskimääräinen jalostuskäytön ikä ja sukusiitos-prosentti 2011–2022

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Tuonnit	25	20	13	10	10	7	5	2	1	6	8	9
Rekisteröinnit	106	132	157	71	95	100	112	101	101	118	112	145
Urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 9 kk	4 v 9 kk	4 v 4 kk	5 v 5 kk	4 v 11 kk	4 v 10 kk	5 v 8 kk	4 v 11 kk	4 v 3 kk	4 v 1 kk	3 v 8 kk	3 v 1 kk

Narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 8 kk	3 v 11 kk	4 v	3 v 11 kk	4 v 2 kk	3 v 10 kk	3 v 10 kk	4 v	3 v 10 kk	4 v	3 v 6 kk	4 v 1 kk
Sukusiitos- prosentti %	1,69	1,04	1,89	3,37	1,92	2,07	1,90	2,60	2,48	1,80	2,70	1,50

Lähde: Koiranet, poimittu 27.8.2023

Kuvio 2: Rekisteröintien kehitys 2006–2022

Lähde: Koiranet, poimittu 15.6.2023

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Suomeen on viimeisen kymmenen vuoden ajan tuotu 116 schipperkeä. Vuonna 2022 tuontikoiria rekisteröintiin 25. Viimeisen kymmenen vuoden aikana tuontikoirien määrä on vaihdellut vuosittain 1 ja 25 välillä. Kaikkia tuontejakaan ei rekisteröidä välttämättä heti tuonti vuonna. Vuosina 2018-2021 kaksi kolmas osaa tuontikoirista on tuotu Venäjältä.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Vuonna 2021 jalostusurosten keskimääräinen ikä oli neljä vuotta ja yhdeksän kuukautta. Urosten jalostuskäytön ikä on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut kolmen ja viiden vuoden välillä. Yleisesti suositellaan, ettei liian nuoria uroksia käytettäisi jalostukseen. Narttujen keskimääräinen jalostusikä vuonna 2021 oli kolme vuotta ja yksitoista kuukautta. Viimeisen kymmenen vuoden ajan narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä on ollut kolmen ja neljän vuoden välillä.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksesta puhutaan, kun pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään läheistä sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. Aikanaan koirarotuja muodostettaessa on käytetty sukusiitosta, sillä sukusiitoksella on pystytty tuottamaan tasalaatuisia ja toisiaan muistuttavia yksilöitä. Jokainen yksilö kuitenkin kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä. Nykyään sukusiitosta tulisi välttää, sillä koirien 1geneettinen monimuotoisuus on jo hyvin kapea.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaissuhteesta. Isä-tytär -parituksessa

vanhempien välinen sukulaisuussuhde on 50 prosenttia, joten jälkeläisten sukusiitosaste on 25 prosenttia. Puolisisarparituksessa sukusiitosaste on 12,5 prosenttia ja serkusparituksessa 6,25 prosenttia. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 prosenttia. Täten myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 prosenttia. Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 prosenttia. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Lasketun sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä.

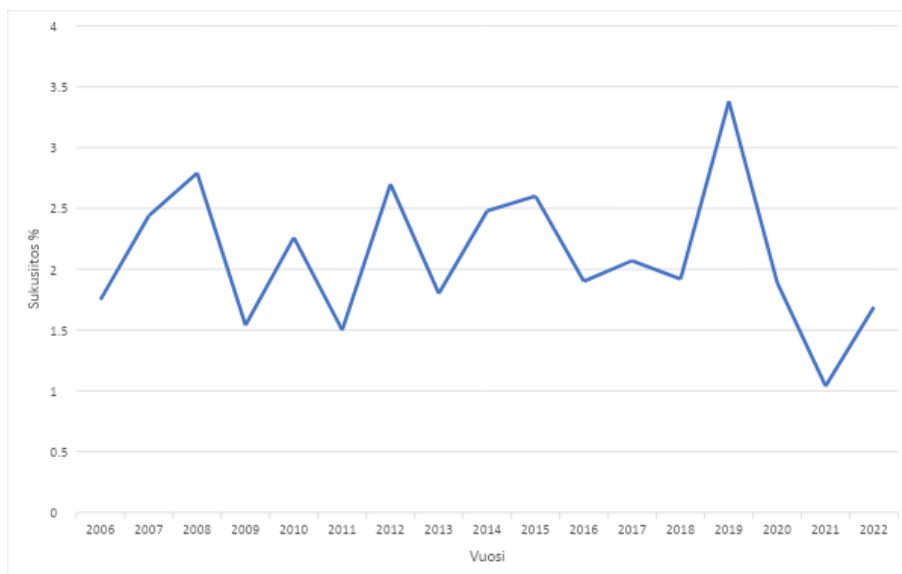
Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen esivanhempien määrä ylittää vielä 50 prosenttia. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Jalostustietojärjestelmän sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisten sukupolvitietojen mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Schipperke pentueiden sukusiitosaste on kymmenen vuoden aikana ollut välillä 0,98 - 2,60 prosenttia. Vuonna 2021 sukusiitosaste oli 0,98 prosenttia.

Kuvio 3. Sukusiitosprosentin kehitys 2006–2022

Lähde: Koiranet, poimittu 15.6.2022

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi 2012–2022

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Per vuosi											
Pentueet	32	37	42	26	28	29	32	28	31	32	32
Jalostukseen käytetyt eri urokset	23	27	26	23	21	23	24	26	26	25	25
Jalostukseen käytetyt eri nartut	31	35	40	26	28	29	32	28	31	32	31
Isät/emät	0,74	0,77	0,65	0,88	0,75	0,79	0,75	0,93	0,84	0,78	0,81
Tehollinen populaatio	37 (58%)	42 (57%)	45 (54%)	33 (63%)	34 (61%)	36 (62%)	38 (59%)	36 (64%)	39 (63%)	39 (61%)	38 (59%)
Uroksista käytetty jalostukseen	4%	7 %	10 %	13 %	15 %	5 %	14 %	17 %	27 %	11 %	10 %
Nartuista käytetty jalostukseen	5%	8 %	13 %	36 %	27 %	33 %	15 %	33 %	33 %	32 %	34 %
Per sukupolvi (4 vuotta)											
Pentueet	137	133	125	115	117	120	123	123	137	153	165
Jalostukseen käytetyt eri urokset	67	66	61	61	63	69	69	69	74	84	88
Jalostukseen käytetyt eri nartut	94	90	88	84	84	89	92	90	102	111	115
Isät/emät	0,71	0,73	0,69	0,73	0,75	0,78	0,75	0,77	0,73	0,76	0,77
Tehollinen populaatio	110 (40%)	107 (40%)	102 (41%)	99 (43%)	101 (43%)	108 (45%)	110 (45%)	109 (44%)	121 (44%)	134 (44%)	139 (42%)
Uroksista käytetty jalostukseen	8%	11 %	11 %	12 %	13 %	15 %	16 %	16 %	18 %	17 %	18 %
Nartuista käytetty jalostukseen	13%	18 %	24 %	28 %	27 %	29 %	29 %	33 %	27 %	25 %	22 %

Lähde: Koiranet, poimittu 13.8.2023

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Taulukko 2 kuvaa sitä, miten suurta osaa tiettyinä vuonna *syntyneistä* koirista on kyseisenä vuonna käytetty jalostukseen. On siis huomioitava, että nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen myöhemmin, joten nämä prosenttiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana. Alle puolet rekisteröidyistä schipperkeistä käytetään jalostukseen. Jalostukseen käytettävien koirien prosenttiosuus on vaihdellut 4 ja 34 välillä vuosina 2012-2022. Vuonna 2006 nartuista 43 prosenttia oli ollut jalostuskäytössä, uroksista 27 prosenttia. Osuus on siis laskenut vuosien saatossa. Jotta rodun monimuotoisuus säilyisi tulevaisuudessa, jalostukseen tulisi käyttää narttuja ja uroksia monipuolisemmin.

Isät/emät -luku

Isät/emät-suhdeluku kuvaa sitä, kuinka tasaisesti koiria käytetään jalostukseen. Mitä lähempänä suhdeluku on yhtä, sitä laajemmin koiria käytetään jalostukseen ja sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy. Vuonna 2022 luku oli 0,74. Luku on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Parhaimmillaan se on ollut 0,93 vuonna 2015.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja rodussa tai kannassa on. Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa samalla nopeudella kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko (esim. Taulukko 2) on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niiden jälkeläismäärät ovat tasaiset. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduista on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Rodun tehollinen populaatiokoko

Neljän sukupolven perusteella laskettu tehollinen populaatio on vuosina 2012–2022 vaihdellut 99 ja 139 yksilön välillä. Prosentuaalisesti luku on vaihdellut 40 ja 45 välillä. Korkeimmillaan tehollinen populaatio on vuosien 2012-2022 aikana ollut vuonna 2012, jolloin tehollinen populaatio oli 139. Alimmillaan tehollinen populaatio oli vuonna 2019, jolloin se oli 99. Vuonna 2021 luku nousi 107:ään ja vuonna 2022 110:een. Tehollinen populaatiokoko on siis noususuunnassa. Tehollista populaatiota tulisi edelleen pyrkiä kasvattamaan lisäämällä jalostuspohjan kokoa.

Taulukko 3. Jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta vuosina 2012–2022 *=tuontikoira

UROS		Syntymä-vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentu-eita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentu-eita	Pentuja	Pentu-eita	Pentuja
1	ALENAS JAILHOUSE SIR NEMO	2010	9	32	2,66%	3%	1	3	9	32
2	DURANTE ARDITO	2007	8	28	2,32%	5%	12	38	9	31
3	TAIKURIN JULIAN THE WINNER	2015	10	26	2,16%	7%	4	9	10	26
4*	RENJEN'S COMING ABOUT	2010	7	25	2,07%	9%	7	26	7	25
5*	CORINNAS SVERKER	2009	6	24	1,99%	11%	9	29	7	29
6*	COOLS SAILOR	2008	7	24	1,99%	13%	2	5	7	24
7*	FAKSIMIL FELIX CULPA	2010	6	24	1,99%	15%	7	30	6	24
8*	WINTERRA BEST	2018	6	24	1,99%	17%	0	0	6	24
9	ALENAS TIGER POWER	2016	6	22	1,83%	19%	1	3	6	22
10	LUUPÄÄN DIKTAATTORI	2010	5	22	1,83%	21%	0	0	5	22
11	COROS OBAMA	2011	4	21	1,74%	23%	5	18	4	21
12*	LEYU MATESH	2015	5	21	1,74%	24%	3	4	5	21
13	COROS VLADIMIR P	2010	4	19	1,58%	26%	1	4	5	23
14*	NOCTE BRAM STOKER	2009	6	18	1,49%	27%	12	40	8	24
15	PIKKUHÄJYN PUUHA PETE	2013	5	18	1,49%	29%	0	0	7	23

16	WILLOW CREEK PAX PANTHER	2010	4	17	1,41%	30%	0	0	5	19
17	COROS LINUS	2009	5	17	1,41%	32%	5	25	5	17
18*	ALTO ALLEGRO MEEK IMP	2016	4	17	1,41%	33%	1	4	4	17
19	INTOPIUKAN QING COROS	2010	4	15	1,24%	34%	13	50	5	20
20*	LUPUS DEI NOBEL	2017	4	15	1,24%	36%	1	4	5	18

Lähde: Koiranet, poimittu 23.8.2023

Taulukko 4. Jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua vuosina 2012–2022 *=tuontikoira

	NARTTU	Tilastointiaikana					Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Syntymä-vuosi	Pentu-eita	Pentuja	%-osuus	kumulat . %	Pentu-eita	Pentuja	Pentu-eita	Pentuja
1	LUUPÄÄN KUKA OSAA KUKA EI	2014	4	19	1,58%	2%	0	0	4	19
2*	AMIKO HANA MASHERRI	2014	5	19	1,58%	3%	0	0	5	19
3	TAIKURIN HILLA-LILLA	2013	5	16	1,33%	4%	1	3	5	16
4	LUUPÄÄN FANTASTINEN KEIJU	2010	4	16	1,33%	6%	2	10	4	16
5	ISON MUSTAN GEISHA	2007	3	15	1,24%	7%	1	5	3	15
6*	FANDAL'S WHOLE LATTE LOVE FROM KURAKUMA	2012	3	15	1,24%	8%	10	34	3	15
7	FANDAL'S ZHAKIRA	2017	3	15	1,24%	10%	0	0	3	15
8	INTOPIUKAN ALWAYS ON MY MIND	1014	3	14	1,16%	11%	3	7	3	14
9*	FLASH-FANDAL DES CHEVALOUPSGREG	2010	3	14	1,16%	12%	7	23	3	14
10	FINADYNEN MAC MADDE	2014	3	13	1,08%	13%	0	0	3	13
11	BLACK CIRCUS ELLI ELISABET	2017	3	13	1,08%	14%	0	0	3	13
12*	LEYU PAGE	2018	2	12	1,00%	15%	0	0	3	17
13	BLACK CIRCUS ELSA ESMERALDA	2017	2	12	1,00%	16%	0	0	2	12
14	BLACK WIZARD'S HIPS DON'T LIE	2014	2	12	1,00%	17%	4	13	2	12
15	NUOTTAKUNINKAAN SMILAX	2014	3	12	1,00%	18%	2	7	3	12
16	TAIKURIN FELICI	2012	4	12	1,00%	19%	2	4	4	12
17	RED GHOST'S REMEMBER ME	2010	3	12	1,00%	20%	5	15	3	12

18	PIKKUHÄJYN GOOTTI	2009	3	12	1,00%	21%	12	38	3	12
19	WILLOW CREEK RAAKEL	2011	2	11	0,91%	22%	4	13	2	11
20	ALENAS NOT FOR SALE	2012	4	11	0,91%	23%	4	11	4	11

Lähde: Koiranet, poimittu 23.8.2022

Jalostuskoirien käyttömäärät

Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on suurilukuisissa roduissa kaksi-kolme prosenttia neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista. *Schipperken osalta tämä tarkoittaa, että suositus on 10-16 jälkeläistä per koiri.*

Urosten osalta tarkastelujakson 2012-2022 aikana runsaimmin käytetyillä 18:lla uroksella on suositukseen nähden liikaa jälkeläisiä. Listalla olevilla uroksilla on 4-10 pentuetta sekä 15-32 jälkeläistä. Keskimäärin listan uroksilla on 6 pentuetta sekä 21 jälkeläistä. Näiden mukaan lähes kaikilla listalla olevilla uroksilla on liikaa jälkeläisiä, jotta rodun jalostuspohja säilyisi riittävän moninaisena.

Narttujen jälkeläismäärä on maltillisempi kuin uroksilla. Kaikilla jalostukseen runsaimmin käytetyillä 20:llä nartulla on 2-5 pentuetta. Kahdella nartulla on pentuja hivenen yli jälkeläissuosituksen (10-16) neljän viimeisen vuoden kokonaisrekisteröinteihin nähden; Luupään Kuka Osaa Kuka Ei (19 pentua) ja Amiko Hana Masherri (19 pentua).

Toisen polven jälkeläisiä selkeästi eniten on kolmella nartulla; Pikkuhäjyn Gootti (38 pentua), Fandal's Whole Latte Love From Kurakuma (34 pentua), sekä Flash-Fandal Des Chevaloupsgreg (23 pentua). Toisen polven jälkeläismäärät ovat pääosin pysyneet maltillisina.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Käytetyimmistä uroksista yhdeksän on tuontikoiria (merkitty tähdellä taulukkoon) ja 11 Suomessa syntyneitä koiria. Nartuista tuontikoiria on neljä ja Suomessa syntyneitä 16.

Alla on lueteltu käytetyimpien koirien keskinäisiä sukulaisuussuhteita ja tietoa siitä, kuinka niitä on yhdistetty keskenään.

Coros Linusin kaksi tyttäret ovat siskokset Black Circus Elli Elisabet ja Black Circus Elsa Esmeralda. Siskosten emän isä on Intopiukan Qing Coros. Coros Linusin siskopuoli isän puolelta on Ison Mustan Geisha A. Black Circus Elsa Esmeraldan kahdesta pentueesta toisen isä on Alenas Tiger Power. Black Circus Elli Elisabetin kolmesta pentueesta kahden isä on Pikkuhäjyn Puuha Pete.

Pikkuhäjyn Puuha Peten molemmat vanhemmat ovat listalla: isä Nocte Bram Stoker ja emä Pikkuhäjyn Gootti. Pikkuhäjyn Goottin velipuoli emän puolelta on Intopiukan Qing Coros.

Coros Obaman isä on Intopiukan Qing Coros ja veljenpoika Coros Vladimir P.

Amiko Hana Masherrin viidestä pentueesta kaikki on tehty listalla olevien urosten kanssa, joista kolmen pentueen isä on Alenas Tiger Power, yhden Alto Allegro Meek Imp, sekä yhden Alenas Jailhouse Sir Nemo. Amiko Hana Masherrin emän sisko on Alenas Not For Sale. Alenas Not For Salen neljästä pentueesta yhden isä Alenas Tiger Power.

Alenas Tiger Powerin isä on Corinnas Sverker, jolla on yksi pentue Red Ghost's Remember Men kanssa.

Taikurin Hilla-Lillan viidestä pentueesta kahden isä on Alenas Jailhouse Sir Nemo.

Ison Mustan Geishan kaikki kolme pentuetta ovat tehty listalla olevien eri urosten kanssa: Alenas Jailhouse Sir Nemo, Coros Obama sekä Faksimil Felix Culpa. Faksimil Felix Culpan tytär on Nuottakuninkaan Smilax.

Durante Arditon tytär on Taikurin Felici, jonka neljästä pentueesta kolmen isä on Taikurin Julian The Winner. Taikurin Julian The Winnerillä on myös Finadynen Mac Madden pentueen isä.

Luupään Diktaattori viidestä pentueesta kaikki on tehty listalla olevien narttujen kanssa, joista kolmen pentueen emä on Luupään Kuka Osaa Kuka Ei ja kahden emä on Luupään Fantastinen Keiju.

Intopiukan Always On My Mindin kolmesta pentueesta yhden isä on Winterra Best ja toisen Leyu Matesh.

Leyu Pagen kahdesta pentueesta toisen isä on Alto Allegro Meek Imp.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Muiden maiden rekisteröintimääriä on selvitetty olemalla yhteydessä eri maiden rotu- ja kennelyhdistyksiin. Ruotsin ja Englannin schipperkemäärät ovat saatavilla heidän tietojärjestelmistään. Schipperken rekisteröintien määrä on ollut nousussa suurimmassa osassa tarkastelluista Euroopan maista. Sen sijaan Ranskassa ja Englannissa rekisteröityjen koirien määrät ovat kaksinkertaistuneet kymmenessä vuodessa. USA:sta ei saatu kehitystä kuvaavia lukuja, mutta niiden arvioidaan olevan Ranskan luokkaa.

Suomea, Ruotsia ja Yhdysvaltoja lukuun ottamatta tarkasteluissa maissa ei ole jalostustoimikuntia, eivätkä yhdistykset siten ota kantaa jalostussuosituksiin tai terveystutkimuksiin. Schipperke Club of America suosittelee schipperkelle kolmea terveystutkimusta: silmät, polvet ja kilpirauhanen. Kilpirauhastutkimusta suositellaan, sillä yhdellä kymmenestä schipperkestä on todettu poikkeavia kilpirauhasarvoja. Muut terveystutkimukset ovat MPSIIb-geenitesti sekä kuvaustutkimukset Legg-Calve-Pertheksen taudin ja lonkkanivelten kehityshäiriöiden poissulkemiseksi (kts. 4.3 Terveys ja lisääntyminen). Ruotsissa suosittaan ainoastaan MPSIIb-geenitestiä tuontikoirille ennen jalostukseen käyttöä.

Taulukko 5. Rodun rekisteröintimäärät muissa maissa 2022–2007

	2022	2021	2020	2019	201	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
	8															
Belgia							61	69	46	31	53	56	55	45	75	60
Suomi	131	152	170	811	105	107	117	103	102	124	120	154	159	175	140	144
Ruotsi	68	81	72	70	59	36	57	62	67	74	70	59	109	89	80	107
Norja	18	32	25	19	11	15	14	6	24	14	12	40	43	42	40	33
Tanska	35	29	37	37	13	33	34	27	36	16	26	37	34	33	38	28
Hollanti							48	61	39	29	39	40	47	42	78	86
Ranska							241	257	305	207	208	149	146	132	85	111
Saksa	29	25	30	24	37	24	27	27	28	19	23	18	22	12	23	22
Englanti	12	23	21	29	33	29	47	36	46	37	39	31	49	51	62	23
USA	340	384	324	379	383	342	298	336	350	479	450	480				

Lähteet: Taulukossa olevien maiden Kennelliitot, rotuyhdistykset, sähköpostitiedustelut , Svenska

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Populaation pienuus ja jalostustyön valinnat asettaa haasteita riittävän laajan jalostuspohjan ylläpitämiselle, ja jokainen pentue on merkittävä. Tuonnit ja ulkomaalaisten urosten käyttö ovat kuitenkin pitäneet schipperken sukusiitosasteen melko matalana.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Vuosien 2017-2022 eniten käytettyjen urosten kohdalla jälkeläismäärä ylittää rodulle lasketun jälkeläissuosituksen (11–16). Listassa neljällä uroksella on 30-40 jälkeläisiä toisessa polvessa ja listan 14 uroksella on 12-29 jälkeläistä toisessa sukupolvessa. Narttujen osalta jälkeläistilanne on maltillisempi. Samojen urosten liiallinen käyttö jalostukseen kaventaa rodun geenipoolia ja monimuotoisuutta.

Tilastojen valossa näyttää tällä hetkellä siltä, että rodun geenipooli on edelleen kapea ja tehollinen populaatio tulisi kääntää nousuun. Yksi keino tähän on rajata urosten jälkeläismäärät suositusten mukaiseksi. Pienessä rodussa geenipoolin laajentaminen edellyttää, että kasvattajia kannustettaisiin käyttämään jalostukseen tuontiurosten lisäksi Suomessa syntyneitä suvuiltaan monipuolisia koiria sekä myös muita kuin omia uroksiaan. Niin sanottujen kotikoirien terveystutkittaminen ja käyttäminen jalostukseen on suositeltavaa. Ulkomailta tuotujen jalostuskoirien käytössä ja valinnassa on tärkeää huomioida terveysnäkökulmat. Mikäli jalostusurosten käyttöön ei kiinnitetä huomiota, nykyisten jalostuskäytössä olevien urosten jälkeläismäärät nousevat suhteettoman suuriksi.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Schipperke ei kuulu PEVISA-ohjelmaan.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Koiran luonne on sen tärkein ominaisuus, kun ajatellaan koiran asemaa ihmisen seuralaisena. Luonne muodostuu koiran perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksesta. Kasvatuksessa tulee aina pyrkiä siihen, että jalostukseen käytettävät yksilöt ovat luonteeltaan ja käyttäytymiseltään ongelmattomia. Tällöin tuetaan myös koirien omaa hyvinvointia, sillä esimerkiksi stressi herkälle koiralle saattaa puhjeta muita koiria herkemmin erilaisia sairauksia. Ympäristövaikutuksista suuri merkitys koiran luonteelle on pentuajan kokemuksilla, jotka alkavat jo kasvattajan luona. *Lähde: www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-luonne-ja-kayttaytyminen*

Tämä osuus perustuu Kennelliiton jalostustietojärjestelmän tuloksiin suoritetuista luonnetesteistä, MH-luonnekuvaustuloksista sekä kilpailutuloksista. Yhdistys on vuonna 2016 tehnyt käyttäytymisen ihanneprofiiliin, ja kaksi käyttäytymisen jalostustarkastusta on suoritettu, jonka tuloksia myös tässä osuudessa tarkastellaan. Yhdistys on historiansa aikana tehnyt yhden käyttäytymiskyselyn joulukuussa 2021, kyselyyn kertyi yhteensä 306 vastausta.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän mukaan schipperke on alun perin tunnettu hiirien, myyrien, rottien ja muiden jyrsijöiden pyydystäjänä. Tästä huolimatta se on luokiteltu lammaskoiraksi FCI:n roturyhmään 1, ja Suomessa vallitsevassa rotumääritelmässä mainitaan schipperkellä olevan ”paimenkoiran luonne”. Rodun todellisesta käytöstä paimenkoirana ei kuitenkaan liene olemassa kirjallista dokumentaatiota. Rotua on useiden eri lähteiden mukaan käytetty alun perin myös vahtikoirana, mutta tästä ei rotumääritelmässä ole mainintaa. Nykyisin schipperkeitä pidetään ensisijaisesti seura- ja harrastuskoirina.

Rotumääritelmän mukaan schipperken tulee olla ”erinomainen pieni vahtikoira, etevä varoittaja, elinvoimaa pursuava, pidättyväinen vieraita kohtaan. Schipperke on toimelias, ketterä, väsymätön sekä jatkuvasti kiinnostunut ympäristöstään. Vahtiessaan se on hyvin herkästi näykyvä, erittäin lempeä lapsia kohtaan; aina utelias tietämään, mitä on suljetun oven tai paikaltaan siirretyn esineen takana. Reagoi kimeällä äänellä ja pörhistämällä harjansa ja selkäkarvansa. Schipperke on utelias koira, joka pyydystää rottia, myyriä ja muita jyrsijöitä.”

Luonteen virheiksi rotumääritelmässä mainitaan apaattisuus, pelokkuus sekä erilaiset ääniarkuudet.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Rotu ei ole jakautunut eri linjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttööminaisuus- sien testaus ja/tai kuvaus

Schipperke ei kuulu PEVISA-ohjelmaan

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Dokumentoitua tietoa rodun luonteesta löytyy Kennelliiton jalostustietokannasta, josta löytyvät rodun viralliset LTE- ja MH-luonnekuvaustulokset sekä myös muutama maininta käytöshäiriöiden takia lopetetuista koirista. Lisäksi 22 koiraa on suorittanut Suomen Schipperkekerho ry:n järjestämän virallisen käyt- täytymisen jalostustarkastuksen vuosina 2016 ja 2018.

Kennelliiton Jalostustietokannan mukaan vuosina 1990–2022 syntyneistä, kuolleeksi merkityistä schipperkeistä viidelle on lopetussyyksi merkitty käytös- tai käyttäytymishäiriö ja näistä kahdelle lopetuksen syyksi on ilmoitettu vihaisuus.

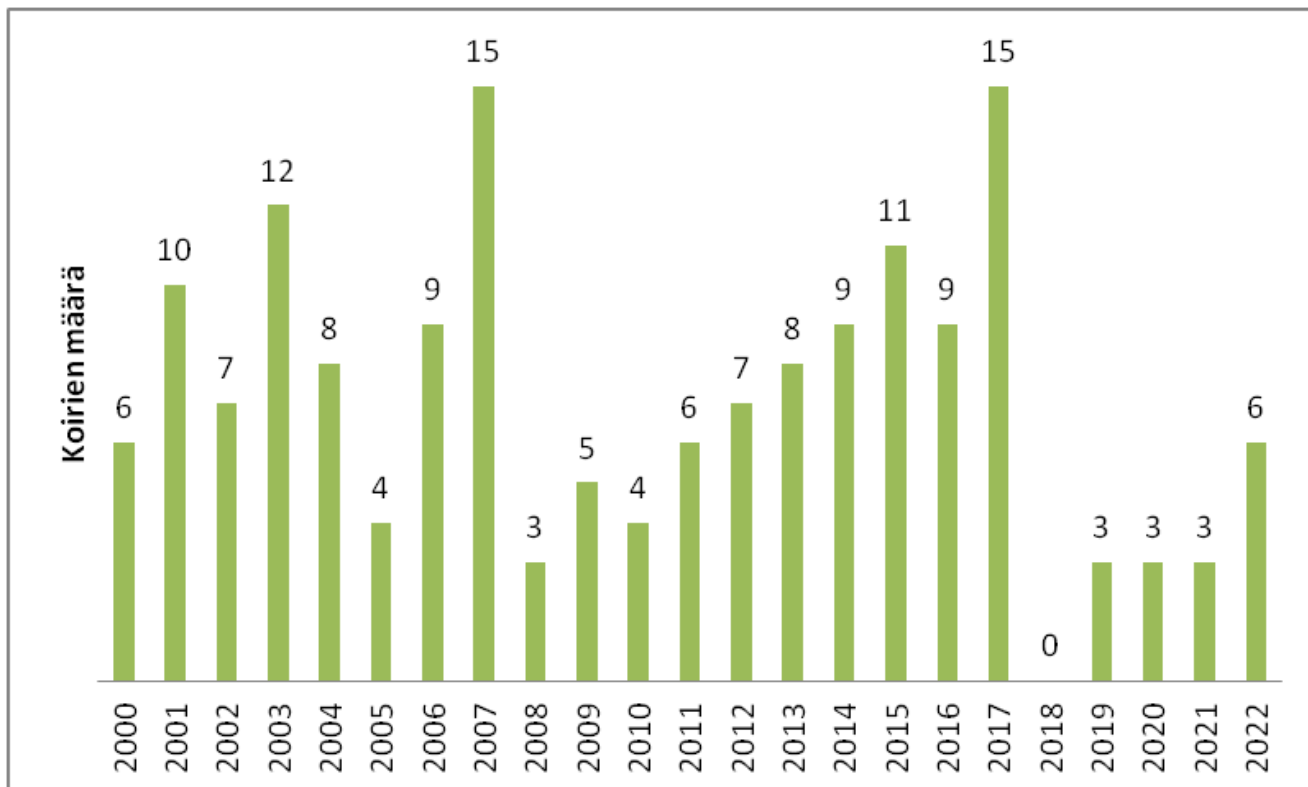
Luonnetesti

LTE on lyhenne Suomen Kennelliiton virallisesta luonnetestistä, joka on avoin kaikille Kennelliiton rekisteröimille, rokotetuille ja tunnistusmerkityille kaksi-kuusivuotiaille rotukoirille. Testillä pyritään arvioimaan koiran luonnetta tarkkailemalla sen käyttäytymistä testissä järjestettävissä erilaisissa tilanteissa, joissa koiraa paineistetaan ja sen hermorakennetta kuormitetaan erilaisten ärsykkeiden avulla. Samalla tarkkaillaan muutoksia muun muassa koiran toimintakyvyssä, vilkkauksessa ja puolustushalussa eri tilanteissa sekä pyritään arvioimaan koiran suhtautumista ihmisiin, ääniherkyyttä sekä luonteen kovuutta eli koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia, eli käytännössä kuinka nopeasti koira palautuu testin aikana kohtaamistaan epämiellyttävistä ja jännittävistä tilanteista.

Vaikka Kennelliiton luonnetesti onkin alkujaan kehitetty virka- ja palveluskoirien luonneominaisuuksien arvioimiseksi, käy se erinomaisesti myös tavallisten harrastus-, seura- ja kotikoirien luonteen testaamiseen ja sitä tähän myös nykyään runsaasti käytetäänkin, onhan luonne myös harrastus- ja seurakoirilla erittäin tärkeä, jopa tärkein ominaisuus, joka vaikuttaa erittäin keskeisesti jokapäiväiseen elämään ja toimintaan koiran kanssa.

Vuosina 2000–2022 yhteensä 163 schipperkeä on osallistunut Suomen Kennelliiton viralliseen luonnetestiin. Luonnetestin on tuona aikana suorittanut keskimäärin seitsemän koiraa vuosittain, ja rodun tuon ajanjakson rekisteröintimääriin suhteutettuna noin kuusi prosenttia (karkeasti pyöristettynä) rekisteröidyistä schipperkeistä on suorittanut luonnetestin.

Kuvio 4. Luonnetestiin osallistuneet koirat 2000-2022.

Lähde: KoiraNet, poimittu 13.7.2023

Luonnetestin pisteytys on suunniteltu palveluskoiraominaisuuksia silmällä pitäen niin, että luonnetestin kunkin osa-alueen korkein pistemäärä vastaa palveluskoiran ihannetulosta. + -merkkiset tulokset eri osa-alueista kertovat, että kyseiset osa-alueet testatun koiran luonteessa ovat halutunlaisella tasolla, - - merkkiset tulokset osa-alueista taas eivät täysin vastaa näiden osa-alueiden osalta palveluskoiran ihanneluonneprofiilia. Korkea pistemäärä ei ole yhtä kuin ihannetulos kaikkien rotujen kohdalla, jopa päinvastoin: vaikka virkakoirilta edellytetäänkin kohtuullisesti esimerkiksi terävyyttä ja puolustushalua, voi tavallisella seurakoiralla kohonnut terävyys ja puolustushalu olla ongelmallista. Kokonaistuloksen pistemäärää tärkeämpää onkin tarkastella eri osa-alueiden tuloksia ja niiden suhdetta toisiinsa. Tavallisella seura- ja harrastuskoiralla rotuun katsomatta tärkeimpinä luonnetestillä mitattavista luonteen osa-alueista voitaneen pitää hermorakennetta, toimintakykyä, luoksepäästävyyttä ja laukauspelottomuutta, jotka kaikki keskeisesti vaikuttavat koiran jokapäiväiseen elämään ja harrastusmahdollisuuksiin sen kanssa.

Testatut schipperket ovat pääosin saaneet varsin korkeita pistemääriä, eikä voimakasta hajontaa tai äärimmäisiä tuloksia juuri esiinny. Tarkastelujaksolla 2000-2022 keskeyttäneitä koiria oli 4 kpl. Testiin osallistuneita koiria oli tarkastelujaksolla 2000-2022 kuitenkin niin vähän, ettei tämän pohjalta voi tehdä johtopäätöksiä luonteiden kehityksestä.

Luonnetestien tulosten perusteella schipperken tyypillinen tulos on seuraavanlainen: toimintakyky on kohtuullinen, terävyys on pieni tai kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua, puolustushalu on pieni tai kohtuullinen ja hillitty, taisteluhalu on pieni tai kohtuullinen, hermorakenne on hieman

rauhaton, temperamentti on vilkas tai kohtuullisen vilkas, kovuus on hieman pehmeä, luoksepäästävyys on hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin sekä laukauspelottomuus on laukausvarma.

Rodun saamaa tulosprofiilia voisi kuitenkin pitää varsin hyvänä. Eniten parannettavaa löytyy toimintakyvystä ja taisteluhaluista, joista on saatu eniten miinusmerkkisiä tuloksia. Terävyyttä ja puolustushalua on yleensä löytynyt vähän tai kohtuullisesti, ja rodun luonteelle varsin tunnusomaiset vilkkaus ja lievä rauhattomuus korostuvat testituloksissa voimakkaasti. Testatut koirat on selvästi useammin tulkittu pehmeiksi kuin koviksi; koviksi tai erittäin koviksi tulkittuja ei ole testatuissa yhtäkään kappaletta.

Luoksepäästävyyden suhteen tulokset näyttävät erittäin hyvältä, joskin jonkinasteista pidättyvyyttä on jossain määrin esiintynyt. Tämä lienee vahtikoirataustaiselle rodulle odotettavaa ja kohtuullisessa määrin sallittua. Salakavaluutta, mielistelyä ja hyökkäävyyttä ihmistä kohtaan ei ole esiintynyt testatuilla koirilla lainkaan. Ääniherkkyyden suhteen tilanne on myös testattujen osalta hyvä: kirkkaasti suurin osa on testattu laukausvarmoiksi. Laukausarkuutta ei ole testissä esiintynyt yhdelläkään testatulla koiralla.

Ihanneprofiilia LTE:n suhteen ei rodulla vielä ole, mutta yhdistys pyrkii tekemään luonnetestinihanneprofiilin.

Taulukko 6. Luonnetestin tulosten lukumäärät osioittain vuosina 2000–2022

Osasuoritus / Pisteet	+3	+2	+2a	+2b	+1	+1a	+1b	-1	-1a	-1b	-1c	-2	-3
Toimintakyky		21				70	14	48				4	
Terävyys	64	11				65	15					2	
Puolustushalu	75	14			56			11					1
Taisteluhalu	18		43	15				54				26	1
Hermorakenne		20				115	17	5					
Temperamentti	77	50			27				2			1	
Kovuus	42				102							13	
Luoksepäästävyys	104		36	15					2				

Taulukko 7. Luonnetestin tulokset prosentteina testatuista koirista osioittain vuosina 2000–2022

Osasuoritus / Pisteet	+3	+2	+2a	+2b	+1	+1a	+1b	-1	-1a	-1b	-1c	-2	-3
b													
Toimintakyky		13%				43%	9%	29%				3%	
Terävyys	39%	7%				40%	9%					1%	
Puolustushalu	46%	9%			34%			7%					1%
Taisteluhalu	11%		26%	9%				33%				16%	1%
Hermorakenne		12%				71%	10%	3%					
Temperamentti	47%	31%			17%				1%			1%	
Kovuus	26%				63%							8%	
Luoksepäästävyys	64%		22%	9%					1%				

Osasuoritus	(-)	(--)	(+)	(++)	(+++)
Laukauspelottomuus	6 (4%)		1 (1%)	30 (18%)	120 (74%)

Lähde: KoiraNet, poimittu 13.7.2023

Luonnetestien osasuoritusten pisteitä tarkasteltaessa tulee huomata, että kahden koiran tiedoissa näkyy vain suoritettun luonnetestin kokonaispistemäärä, ei lainkaan osioiden.

MH-luonnekuvaus

Vuoteen 2018 mennessä kahdeksan koiraa on suorittanut MH-luonnekuvauksen. Näistä kahdeksasta neljällä on myös LTE-suoritettuna. Tämän jälkeen schipperkellä ei ole mh-luonnekuvaus tuloksia.

Taulukko 8. MH-luonnekuvaustulokset 31.12.2022 mennessä

	Osasuoritus	Tulos	Ko. tuloksia kpl
1a	Kontakti, tervehtiminen	4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	6
		2 Välttää kontaktia, väistää	2
1b	Kontakti, yhteistyö	4 Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	2
		3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	4
		2 Lähtee mukaan haluttomasti	2
1c	Kontakti, käsittely	4 Hyväksyy ja ottaa kontaktia	1
		3 Hyväksyy käsittelyn	2
		2 Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	4
		1 Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra/ei tehdä loppuun	1
2a	Leikki 1, leikkihalu	3 Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	2
		4 Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	2
		2 Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	2
		1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	2
2b	Leikki 1, tarttuminen	3 Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	2
		2 Ei tartu, nuuskii esinettä	4
		1 Ei tartu esineeseen	2
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	3 Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudelleen/Korjailee otetta	1

		4 Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irroittaa	1
		1 Ei tartu esineeseen	6
3a1	Takaa-ajo 1	4 Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	4
		3 Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	1
		1 Ei aloita	3
3a2	Takaa-ajo 2	4 Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	1
		2 Aloittaa, mutta keskeyttää	1
		1 Ei aloita	5
		5 Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	1
3b1	Tarttuminen 1	2 Ei tartu, nuuskii saalista	4
		4 Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	1
		1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään	3
3b2	Tarttuminen 2	2 Ei tartu, nuuskii saalista	2
		1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään	6
4	Aktiviteettitaso	5 Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/Rauhaton koko ajan	1

		4 Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	2
		3 Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	4
		2 Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	1
5a	Etäleikki, kiinnostus	5 Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä	1
		3 Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	3
		2 Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	3
		1 Ei kiinnostu avustajasta	1

5b	Etäleikki, uhka/aggressio	5 Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensin. ja toisessa osassa	1
		3 Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensin. ja toisessa osassa	1
		1 Ei osoita uhkauseleitä	6
5c	Etäleikki, uteliaisuus	5 Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua	1
		4 Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	1
		2 Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	2
		1 Ei saavu avustajan luo	4
5d	Etäleikki, leikkihalu	2 Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	4
		1 Ei osoita kiinnostusta	4
5e	Etäleikki, yhteistyö	3 On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	1
		4 Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	2
		1 Ei osoita kiinnostusta	5
6a	Yllätys, pelko	1 Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	2
		2 Kyykistyy ja pysähtyy	1
		3 Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista	3
		4 Pakenee enintään 5 metriä	2
6b	Yllätys, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä	4
		2 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	3

		4 Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	1
6c	Yllätys, uteliaisuus	5 Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	2
		4 Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	2
		3 Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	1
		2 Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	3
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	2 Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	1

		1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	7
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta haalariin	8
7a	Ääniherkkyys, pelko	1 Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	1
		2 Kyykistyy ja pysähtyy	1
		3 Väistää kääntämättä pois katsettaan	4
		4 Pakenee enintään 5 metriä	2
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	5 Menee räminälaitteen luo ilman apua	4
		4 Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoli-väliin	2
		2 Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	2
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä	8
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	2 Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskeralla	1
		1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	7
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	5 Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä	1
		2 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	4
		1 Ei osoita uhkauseleitä	3
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	5 Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	2
		4 Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	2
		3 Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	4
8c	Aaveet, pelko	1 On ohjaajan edessä tai sivulla	3
		3 On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	2

		5 Peruuttaa enemmän kuin taltuttimen mitan tai lähtee paikalta/Pakenee	2
8d	Aaveet, uteliaisuus	3 Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	2
		4 Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	1
		5 Menee katsomaan ilman apua	1
		2 Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	4
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	4 Ottaa itse kontaktia avustajaan	8
9a	Leikki 2, leikkihalu	4 Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	2
		3 Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	1
		2 Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	3
		1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	2
9b	Leikki 2, tarttuminen	4 Tarttuu heti koko suulla	1
		3 Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	1
		2 Ei tartu, nuuskii esinettä	2
		1 Ei tartu esineeseen	4
10	Ampuminen	1 Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	5
		2 Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	1
		3 Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	1
		4 Keskeyttää leikin/passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	1

Kontaktiosioin käsittelyosuudessa peräti viisi koiraa kahdeksasta oli väistänyt tai torjunut TO:n käsittely-yrityksen, ja avustajaa kohtaan epäluuloista käytöstä oli useammalla koiralla ilmennyt myös muissa testin osuuksissa. Myös tervehtimisosuudessa kaksi koiraa oli käyttäytynyt väistävasti. Leikki- ja takaa-ajo-osuuksissa osa koirista oli käyttäytynyt kiinnostuneesti, osa ei. Aktiviteettitasoltaan peräti

viisi koiraa kahdeksasta oli käyttäytynyt rauhallisesti tai enimmäkseen rauhallisesti. Uhka- ja yllätysosuuksissa noin puolet testatuista koirista oli osoittanut uhkauseleitä, ja kaikissa pelkoa mittaavissa osuuksissa kahdella koiralla oli ollut pyrkimystä pakoon. Palautuminen testin eri osioista, eli koiran käytöksen normalisoituminen eri testitilanteiden jälkeen niin, ettei koira enää osoita jäljelle jäävää kiinnostusta tai pelkoa testitilanteissa käytettyjä välineitä kohtaan tai käyttäydy niin pelokkaasti eri testitilanteiden jälkeen, ettei pystyisi testiä enää jatkamaan, on kaikilla testatuilla koirilla ollut hyvää. Jonkinasteista reagointia ääniärsyksiin oli useimmilla testatuilla koirilla ollut.

Kaiken kaikkiaan testitulokset ovat testatuilla koirilla olleet suhteellisen hyviä eikä äärireaktioita testin eri tilanteisiin ole testatuilla koirilla juuri esiintynyt. Pitemmille menevien johtopäätösten tekeminen ja tulosten perusteellisempi analysointi vaatisi kuitenkin selvästi enemmän tuloksia, näin pienellä määrällä se ei ole mielekäästä. Rodulta myös puuttuu MH-luonnekuvauksen ihanneprofiili, johon tuloksia voisi verrata pitemmälle meneviä johtopäätöksiä varten.

(Lähde: Koiranet, katsottu 31.8.2023)

Jalostustarkastus

Yhdistys on järjestänyt tarkastelujaksolla 2018-2022 yhden käyttäytymisen jalostustarkastuksen vuonna 2018, jonka suoritti 9 koiraa ja kaikki saivat hyväksytyt tulokset.

Käyttäytymisen ihanneprofiili on rodulla seuraavanlainen:

1. Ihmisen kohtaaminen	1.1 Ensikohtaaminen avustajan kanssa a) Koiran käyttäytyminen ennen kontaktitilannetta avustajan kanssa Ihanne: menee suoraan tervehtimään avustajaa tai on välinpitämätön, rento, voi tutkia ympäristöä b) Aika, jonka kuluessa koira tervehtii oma-aloitteisesti avustajaa Ihanne: alle 30 sekuntia tai 31–59 sekuntia 1.1 Ensikohtaaminen avustajan kanssa c) Avustaja kääntyy ja ottaa kontaktia yrittämällä koskettaa koiraa 1.2 Poistuminen ja uudelleen kohtaaminen a) Koiran käyttäytyminen kohdattaessa b) Koiran käyttäytyminen avustajan yrittäessä koskettaa Ihanne: lähestyy avustajaa, rennon ystävällinen
	1.3 Avustaja houkuttelee koiran mukaansa Ihanne: koira lähtee heti mukaan tai koira lähtee avustajan mukaan vähällä houkuttelulla tai koira on kiinnostunut avustajasta
2. Käsiteltävyys	2.1 Käyttäytyminen käsittelytilanteessa Ihanne: koira suhtautuu välinpitämättömästi käsittelyyn eli sen käytös ei muutu lainkaan tai on rennon ystävällinen tai lieviä merkkejä huolestumisesta 2.2 Koira antoi koskea Ihanne: antaa koskea kaikkiin lueteltuihin kohtiin

3. Jahtaaminen	3.1 Koiran käyttäytyminen palloa heitettäessä Ihanne: lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja pitää siitä kiinni (kunnes ohjaaja irrottaa pallon) tai kantaa palloa, voi tuoda sen ohjaajalle tai lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja ravistelee sitä 3.2 Ohjaaja leikittää koiraa pallolla Ihanne: alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja pitää kiinni kunnes ohjaaja irrottaa pallon tai alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja ravistelee sitä
4. Aktiivisuus/passiivisuus	Ihanne: aktiivinen (puuhastelee tai nuuhkii ympäristöä rauhallisesti koko ajan) tai rauhallinen (voi istua, seistä tai maata, voi tutkia ympäristön kertaalleen)
5. Vieras koira (Koiran käyttäytyminen sen havaitessa vieraan koiran)	Ihanne: rento, käytös ei juuri muutu tai osoittaa selvää kiinnostusta tutustumiseen
6. Epätavalliset alustat	6.1 Ritiä 6.2 Pleksi a) käyttäytyminen alustalle mennessä Ihanne: ei pelkoa tai huolestumista, astuu epäröimättä alustalle ilman houkuttelua tai astuu epäröiden alustalle ilman houkuttelua tai astuu epäröimättä alustalle sanallisen houkuttelun jälkeen b) Käyttäytyminen alustalla ollessa Ihanne: koira pysyy alustalla itse tai ohjaajan on helppo saada koira jäämään alustalle c) Rentous alustalla Ihanne: koira on rento
7. Ihmisjoukko	7.1 Kävelevät ihmiset rivissä 7.2 Juoksevat ihmiset rivissä 7.3 Oudot ihmiset rivissä Ihanne: koira kulkee rennosti ohjaajan edessä, takana tai sivulla, voi huomioida avustajat 7.4 Ihmiset ympyrässä paikoillaan 7.5 Ihmiset ympyrässä astuvat kohti koiraa 7.6 Ihmiset liikkuvat ympyrässä Ihanne: rento, käytös ei juuri muutu
8. Äänet	8.1 Käyttäytyminen pillin soidessa 8.2 Käyttäytyminen koputtaessa kattilankantta vasaran varrella 8.3 Käyttäytyminen koputtaessa kattilankantta vasaralla
	8.4 Käyttäytyminen poran käydessä Ihanne: koira menee uteliaasti ääntä kohti tai käyttäytyminen ei muutu

9. Muut huomiot	a) Rohkeuden yleiskuva Ihanne: rento, ei merkkejä epävarmuudesta b) Rohkeuden yleiskuvassa tapahtuvat muutokset Ihanne: ei muutoksia tai rentoutuu testin edetessä c) Havaittiinko toistuvaa vakavaan stressiin liittyvää tai stereotyyppistä käyttäytymistä? Ihanne: ei nähty
-----------------	--

Kaikilla jalostustarkastetuilla koirilla ihmisten kohtaaminen, käsiteltävyys, pallon jahtaaminen, aktiivisuus, epätavalliset alustat ja vieraaseen koiraan reagointi ovat olleet vähintäänkin hyväksyttävällä tasolla. Tosin käsiteltävyydessä kuitenkin kolmella koiralla havaittiin ongelmia. Yksi koirista pelkäsi avustajan kosketusta voimakkaasti, näin ollen osio keskeytettiin ja siirryttiin seuraavaan osioon (huomattavaa on kuitenkin tämän koiran kohdalla, että koira ei asu ohjaajan kanssa samassa taloudessa). Yksi koira säikähti/vältteli kosketusta ja antoi koskea itseään vain lapaan ja selkään. Yksi koira sai osiosta ”ei toivottavan”-tuloksen, kyseinen koira ei antanut koskea itseensä lainkaan, eikä se lähtenyt houkutelunakaan avustajan mukaan.

Testiosiossa, jossa ihmisjoukko lähestyy koira rivissä, suurin osa koirista sai hyväksyttävän tuloksen, kuitenkin kahdelle koiralle tuli osiosta ”ei toivottava” -tulos. Toiselle näistä oudot ihmiset rivissä aiheuttivat ”ei toivottavan” -tuloksen, koira ei kuitenkaan hyökännyt ihmisiä kohti (koira ei asu ohjaajan kanssa samassa taloudessa). Toinen koira sai koko ihmiset rivissä -osiosta, ”ei toivottavan” -tuloksen, ihmiset aiheuttivat koiralla jonkinasteisen ei-hyväksyttävän puolustusreaktion, kuten karvojen pörhistelyn, murinaa tai haukkumista, mutta koira ei hyökännyt ihmisiä kohti.

Testiosiossa, jossa ihmisjoukko seisoo tai lähestyy koira ympyrässä koiran ympärillä, kaikki testatut koirat saivat vähintään hyväksyttävän tuloksen. Yhdelle koiralle kohti astuvat ihmiset aiheuttivat ei-hyväksyttävän puolustusreaktion, mutta koira ei hyökännyt ihmisiä kohti.

Äänet -osiossa kaikki koirat saivat vähintään yhdestä osiosta hyväksyttävän tuloksen. Kahdelle koiralle ääniärsykkeet aiheuttivat ”ei toivottavaa”- tuloksen, mutta koirat eivät osoittaneet aggressiivisuutta.

Koko käyttäytymisen jalostustarkastusta kuvaavassa rohkeuden yleiskuvassa yhdeksästä testatusta koirasta viisi sai tulokseksi ihanneprofiilin mukaisen tuloksen ”rento”. Kolme sai tuloksen ”lievästi epävarma”, joka on hyväksyttävä testitulos. Yksi sai tuloksen ”pelokas”, joka on hylkäävä arvosana (koira ei asu ohjaajan kanssa samassa taloudessa).

Merkittävää tämän tarkastelujakson jalostustarkastuksessa on se, että huomattavan suuri osa tarkastetuista koirista ei saavuttanut ihanneprofiilin mukaista kokonaistulosta, vaikka kaikilla testatuilla koirilla osa tuloksista olikin ihanneprofiilin mukaisia. Myös ”ei toivottavaa” -tuloksia eri osa-alueista tuli muutamalle testatulle koiralle.

Schipperken käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili on hyväksytty vuonna 2016. Tämän jälkeen on järjestetty kaksi jalostustarkastusta, vuosina 2016 (12 koira) ja 2018 (9 koira). Tarkastettuja koiria on yhteensä 21, kaikki tarkistettut ovat saaneet hyväksytyt tulokset. Näin pienen koiramäärän perusteella pidemmälle menevien johtopäätösten tekeminen on mahdotonta. Asian laajempi analysointi vaatisi huomattavasti enemmän tuloksia käyttäytymisen jalostustarkastuksesta.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eri maiden populaatioiden luonne- ja käyttäytymisominaisuuksista ei ole käytettävissä sellaista tietoa,

jolla vertailu olisi mahdollista.

Sukupuolten väliset erot

Käytössä ei ole sellaista tietoa, jolla sukupuolieroja luonteen suhteen voidaan todeta.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Vahtikoiraominaisuudet ovat säilyneet schipperkeissä varsin voimakkaina, ja ne ilmenevät rodun luonteelle tyypillisenä valppautena, terävyytenä, itsevarmuutena ja haukkuherkkyytenä. Myös metsästysvietti on jossain määrin säilynyt, ja monet rodunedustajat ovatkin eteviä pieneläinten pyytäjiä. Tietoisesti näitä piirteitä ei ole kuitenkaan pyritty rodussa säilyttämään, vaan monet kasvattajat ovat pyrkineet jalostamaan rotua seurakoiramaisempaan suuntaan. Seurakoiralle toivotumpaa on kohtuullisen rauhallinen, pehmeä ja vähemmän terävä luonne.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Rodun paimennusominaisuuksien selvittämiseksi schipperket ovat osallistuneet sekä yhdistyksen omiin järjestettyihin paimennustilaisuuksiin, että muihin paimennustapahtumiin. Paimennusviettiä ei ole varsinaisesti testattu schipperkellä, mutta tapahtumissa on ollut havaittavissa, että usealla koiralla on selvää paimennusviettiä. Ranskassa schipperken erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestetään paimennusviettiä testaava koe CANT (Certificat d'aptitudes naturelles troupeaux), ja siellä usea schipperke on saanut hyväksytyn tuloksen. Paimennuksen suosio harrastuksena on kasvanut, mutta toistaiseksi suhteellisen harva koiranomistaja testaa schipperkinsä paimennusviettiä.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Eri maiden populaatioiden luonne- ja käyttäytymisominaisuuksista ei ole sellaista tietoa käytettävissä, jolla vertailu olisi mahdollista.

Kokeet

Seurakoiraksi muuttumisestaan huolimatta tyypillisen schipperken luonteesta löytyy kuitenkin usein vielä aimo annos vilkkautta, itsevarmuutta ja toiminnallisuutta. Nämä samaiset luonteenpiirteet ovat eduksi monissa harrastuslajeissa, erityisesti agilityssä ja koiratanssissa, joista molemmissa schipperkeitä onkin viime vuosina kiitettävissä määrin kisanut. Näiden lajien lisäksi schipperkeiltä löytyy Kennelliiton Jalostustietokannan mukaan kisakäyntejä ainakin tokosta, rallytokosta, noseworkista ja MEJÄ:stä.

Myös käyttäytymiskokeen (BH) on hyväksytysti ajanjaksolla 2006–2016 suorittanut kolme schipperkeä: Fandal's Kashmira, Willow Creek Raakel sekä Cazorro Antonio. Tarkastelujaksolla 2017–2022 ei ole uusia käyttäytymiskoetuloksia (BH).

Koekäyntien perusteella *agility* näyttäisi tällä hetkellä olevan suosituin schipperken kisalaji, ja rodun edustajat ovat tulosten valossa tässä lajissa myös pärjänneet erittäin hyvin. Vuosien 2017–2022 aikana rodun edustajille on kertynyt yhteensä keskimäärin 300–500 kisakäyntiä per vuosi, ja ylimmästä luokasta eli III -luokasta on kertynyt keskimäärin 250 suoritusta vuosittain. Rodussa on yhteensä viisi agilityvalioita, joista viimeisin on valioitunut vuonna 2019.

Rotuyhdistys huomioi vuosittain harrastavat schipperket palkitsemalla vuoden agilityschipperken, tokoschipperken, rally-tokoschipperken sekä koiratanssischipperken.

Taulukko 9. Koekäyntien tulokset agilityssä 2009–2022

Luokka	2009-2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
III	4319	359	254	144	96	108	142
II	1140	100	53	59	69	47	85
I	1476	92	97	118	153	86	69
yht.	6935 tulosta	551 tulosta	404 tulosta	321 tulosta	318 tulosta	241 tulosta	296 tulosta

Lähde: KoiraNet, poimittu 23.08.2023

Tottelevaisuuskokeissa kisaaminen on ollut rodussa vähäistä, ja koekäyntejä on viime vuosikymmenen aikana kertynyt vuosittain muutamasta kappaleesta muutama kymmenen. Vuosien 2006-2022 aikana on toko-tuloksia suoritettu yhteensä 127, näistä tarkastelujaksolta on kymmenen tulosta, jotka kaikki ovat alo-luokasta. Tottelevaisuusvalion arvon on saavuttanut vain kaksi schipperkeä kautta aikain: Jimmy 1970-luvulla sekä Fandal's Qwenda vuonna 2014. Voittajaluokassa on ajanjaksolla 2006–2022 kisannut kaksi koiraa, Fandal's Qwenda ja Diki-Diki Hania.

Schipperkejen ensimmäinen koiratanssitulos on vuodelta 2015. Koiratanssissa kilpaillaan neljässä luokassa, *koiratanssi*, *koiratanssi-Freestyle*, *koiratanssi-Heelwork to Music* sekä *koiratanssi-vapaaohjelma*. Koiratanssituloksia on vuosina 2015-2022 yhteensä 165.

MEJÄ:ssä on kisannut 2017-2022 vain kaksi koiraa, joista toinen (Pikkuhäjyn Gangsteri) on noussut aina voittajaluokkaan asti.

Nosework kokeissa vuosina 2019-2022 on käynyt kaksi koiraa.

Paimennustaipumuskokeen on vuosina 2020-2022 suorittanut seitsemän koiraa. PAIM-T H=HYVÄKSYTTY L=LÄPÄISTY -tuloksen on saanut kolme koiraa. PAIM-T P= PUUTTEELLINEN EL=EI LÄPÄISTY -tuloksen neljä koiraa.

Rallytoko on ollut virallinen kislaji vuodesta 2014 alkaen. Kisakäyntejä rodulle on kertynyt yhteensä 247 kappaletta vuosilta 2014-2022. Mestariluokassa on kisannut kolme koiraa, näiden lisäksi voittaja luokassa on kisannut kuusi koiraa.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Virallisten kislajien lisäksi schipperkeitä on käytetty ainakin terapia-, kaveri- ja etsijäkoirina.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Schipperke on alkujaan rotta- ja vahtikoria ja yleisesti ottaen suhteellisen vilkas ja toimintakykyinen. Se tulee toimeen lyhyitä aikoja vähemmälläkin liikunnalla, mutta schipperke nauttii liikkumisesta ja metsälenkeistä. Schipperke tarvitsee tekemistä yhdessä ihmisen kanssa, jotta sen hienoimmat ominaisuudet pääsisivät esiin. Hyviä lajeja tähän ovat esimerkiksi edellämainitut agility, toko, rally-toko, koiratanssi ja paimennus.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Tiivistelmä käyttäytymiskyselyssä havaituista ongelmista

Suomen Schipperkekerho toteutti joulukuussa 2021 käyttäytymiskyselyn schipperken omistajille. Kysely julkaistiin yhdistyksen kotisivuilla ja kyselyyn vastaamiseen oli vapaa pääsy kaikille halukkaille. Kysely oli avoimena reilun kuukauden ajan.

Kyselyyn kertyi yhteensä 306 vastausta. Vastatuista koirista 173 oli narttuja (56,5 %) ja 133 uroksia (43,5 %). Näistä 92 koiraa (30,1%) oli steriloitu tai kastroidu. Vastatut koirat olivat enimmäkseen nuoria alle viisivuotiaita: reilu puolet vastatuista koirista (157 kpl) oli syntynyt vuoden 2017 jälkeen (51,3 %).

96,1 % kyselyyn vastanneista koki arjen koiransa kanssa aina tai usein helpoksi. Yksinoloon liittyviä ongelmia oli havaittu koirilla melko paljon (30,1 % vastatuista koirista), mutta havaitut ongelmat ilmenivät vastausten perusteella verrattain harvoin.

Ihmissosiaalisuuteen liittyvät ongelmat olivat varsin harvinaisia: 3,6 % koirista ilmoitettiin käyttäytyvän aggressiivisesti ja 1,3 % osoittavan arkuutta vieraita lähestyviä ihmisiä kohtaan. Arkisten hoitotoimenpiteiden suorittamisessa 7,2 % koirista ei sallinut hoitotoimenpiteitä purematta kuin joskus ja 2 % ei koskaan.

Koirasosiaalisuuteen liittyvät ongelmat olivat hieman yleisempiä, ja 25,9 % koirista kerrottiin tulevan toimeen samaa sukupuolta olevien koirien kanssa vain joskus tai ei koskaan. Näistä suurin osa oli kastroiduttomia uroksia. Vastakkaista sukupuolta olevien koirien kanssa toimeen tuli vain joskus tai ei koskaan 10,9% koirista, joista yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat sellaisia, etteivät ne tulleet toimeen myöskään samaa sukupuolta olevien koirien kanssa.

Kysytyistä peloista jonkinasteista ääniarkuutta ilmoitettiin olevan peräti 30,1 %:lla vastatuista koirista, ja useimmiten ääniarkuus liittyi erilaisiin koviin pamahduksiin ja jyrähdyksiin. Yleisimmin ääniarkuus ilmeni haukkumisena (36 vastausta eli 11,8 %) tai väistämisenä/pakenemisena (31 vastausta eli 10,1 %), harvemmin vapinana/kuolaamisena (26 vastausta eli 8,5 %), säpsähtelynä (17 vastausta eli 5,6 %) tai jähmettymisenä (16 vastausta eli 5,2 %), muutamalla koiralla myös piiloutumisena/ihmisen syliin hakeutumisena, ulinana/vinkumisena ja läähättämisenä.

29,2 % vastatuista koirista ilmoitettiin olevan pintoihin, paikkoihin ja/tai liikkumiseen liittyviä pelkoja, jotka yleisimmin liittyivät ritilöihin (38 vastausta 12,4 %) ja liukkaisiin alustoihin (22 vastausta eli 7,2 %). Muut tässä kysymyksessä kysytyt pelkoa herättävät kohteet saivat vain yksittäisiä vastauksia. Pelko ilmeni tyypillisimmin pelkoa herättävän asian väistämisenä tai pakenemisena (42 vastausta eli 13,7 %).

29,2 %:lla vastatuista koirista (89 kpl) ilmoitettiin olleen huomattava iän myötä helpottanut "murrosikä". Murrosikä oli ollut yhtä yleinen molemmissa sukupuolissa. Yleisimmin murrosikä oli ilmennyt

- yleisenä uhmaamisena ja omistajan auktoriteetin kyseenalaistamisena sekä jo opittujen asioiden unohtamisena (32 vastausta eli 10,5 %)
- omituisina pelkoina erilaisia arkisiakin asioita kohtaan, haukkuherkkyytenä tai "tyhjähaukkumisena" (29 vastausta eli 9,5 %)
- ylikorostuneena reiviirikäyttäytymisenä, remmiräyhäämisena ja omaan laumaan kuuluvien koirien haastamisena (17 vastausta eli 5,6 %)
- ylettömänä vilkkautena tai toimeliaisuutena ja runsaana tavaroiden tuhoamisena (12 vastausta eli 3,9 %)

Painonhallintaan liittyviä ongelmia ei schipperkeillä juurikaan kyselyn vastausten perusteella ollut. 177 koiralla (57,8 %) ilmoitettiin olleen jotain syömiseen liittyvää käytösongelmaa, joista yleisimmät olivat ulosteiden syöminen (55 vastausta eli 18,0 %), nirsoilu (45 vastausta eli 14,7 %) ja ylenpalttinen ahneus (41 vastausta eli 13,4 %). Vaatekappaleiden nieleminen, kivien syöminen ja liiallinen juominen olivat olleet selvästi harvinaisempia ongelmia. Vain 13 koiralla ongelmallinen käytös oli ollut jatkuvaa eikä siihen ollut löydetty ratkaisua. 29,5 % (90 kpl) vastatuista koirista kerrottiin vahtivan ruokaansa aggressiivisesti muilta lauman jäseniltä ja 7,5 % (23 kpl) ihmisiltä.

Sisäsiisteyteen liittyvät ongelmat ovat rodussa vastausten perusteella melko harvinaisia. 90,8 % vastatuista koirista oli oppinut sisäsiistiksi vuoden ikään mennessä, ja 60 % puolen vuoden ikään mennessä. Satunnaista merkailua ilmoitettiin esiintyvän 27,2 %:lla vastatuista koirista.

176 koiralla (57,5 %) ilmoitettiin esiintyvät ainakin jossain määrin sijaistoimintoja, joista turhan haukkuminen (64 vastausta eli 20,9 %) oli yleisin ja myös häiritseväksi koettu. Sijaistoiminnot liittyivät täydentävien vastausten perusteella tyypillisesti turhautumiseen, kiihtymiseen, rauhoittumiseen ja huomion hakemiseen. Lähes kaikissa vastauksissa sijaistoimintojen kerrottiin olevan hetkellisiä ja liittyvän johonkin tiettyyn tilanteeseen eikä niitä koettu häiritseviksi toistuvaan turhanhaukkumiseen liittyviä häiritsevyyssmainintoja lukuun ottamatta.

Kyselyn vastausten perusteella merkittävät käytökseen liittyvät ongelmat eivät ole schipperkellä yleisiä, mutta erityisesti ääniarkuutta, pintoihin, paikkoihin ja/tai liikkumiseen liittyviä pelkoja sekä häiritseväksi koettua haukkuherkkyyttä vaikuttaisi esiintyvän kohtuullisesti, joten näihin piirteisiin on syytä kiinnittää jalostuksessa huomiota.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Olemassa olevien testitulosten perusteella rodun luonteen suurimpia ongelmakohtia näyttäisivät olevan matalahko toimintakyky, vähäinen taisteluhalu, pehmeys, levottomuus sekä epävarma tai uhkaava käytös outoja ihmisryhmiä kohtaan. Schipperkeitä on virallisissa luonnetta ja käyttäytymistä mittaavissa testeissä testattu vasta verrattain vähän, ja pidemmälle menevien johtopäätösten tekeminen vaatii enemmän testituloksia. Schipperkeiden omistajia tulisikin kannustaa viemään koiriaan entistä enemmän luonnetta ja käyttäytymistä mittaaviin testeihin.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Arkielämää ja harrastamista tukevia luonteenominaisuuksia, kuten itsevarmuutta, toimintakykyä ja hermorakennetta tulisi pyrkiä säilyttämään ja edistämään jalostuksen avulla.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Schipperke ei kuulu PEVISA-ohjelmaan.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Rodun terveystilanne on edelleen hyvä kun tarkastellaan tutkittuja koiria, jos verrataan tutkimusvuosien 2006-2016 sekä 2017-2022 käytettävissä olevan tiedon perusteella. Terveystiedot ja tiedot sairauksista ja rakenteesta perustuvat Kennelliiton virallisiin terveystutkimus tilastoihin, yhdistyksen terveystutkimukseen vuosina 2013–2015 (N=234) sekä tutkijatohtori Lotta Koskisen artikkeliin Laivislehdessä 1/2015.

Vähäistä nousua on nähtävissä tutkittavien schipperkejen määrissä joskin kokonaisuudessa määrä on vaatimatonta. Tästä johtuen ei ole käytettävissä riittävän luotettavaa tietoa rodun kokonais terveystilanteesta. Osioon on nostettu joitakin yksittäisiä sairauksia, joita tiedetään todetun enemmän kuin yksittäistapauksissa.

Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet

Osa koirien silmäsairauksista on perinnöllisiä. Silmäsairauden voidaan sanoa olevan perinnöllinen, jos sitä rodun kansallisissa tai kansainvälisissä tietokannoissa esiintyy paljon (>1 % tutkituista tai vähintään 5 yksilöä 5 vuodessa tai yli 50 sairasta yksilöä ylipäätään), jos sitä esiintyy rodussa enemmän kuin muissa roduissa, esiintyvyys rodun sisällä kaiken kaikkiaan lisääntyy tai on suurempaa sukulaiskoirissa, muutosten ilmenemisiä ja eteneminen on samanlaista kaikilla sairastuneilla ja/tai on samankaltaista kuin samassa sairaudessa jossain toisessa rodussa.

Silmäsairauksien kuvauksen lähteenä: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet>

Taulukko 10. Yhteenveto schipperkeillä todetuista silmäsairauksista vuosina 2006–2022

	2006-2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Yhteensä
Distichiasis	18	4	3	3	2			30
Distichiasis/Ektooppinen cilia, todettu						2		2
PPM, diagnoosi avoin	2						1	3
PPM, iris-iris, todettu	6	2	1	2	1	1		13
Caruncular trichiasis	1							1
Ektooppinen cilia	1							1
Iris colomba	1							1
Keratiitti	1							1
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	1							1
Kortikaalinen katarakta, todettu				1	1			2
Posterior polaarinen katarakta, epäilyttävä	1							1
PRA	1							1
RD, multifokali	1							1
RD, diagnoosi avoin	1							1
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio	1							1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko			1					1
Ahvaloidea jääne, todettu				1				1

Lähde: KoiraNet, poimittu 10.8.2023

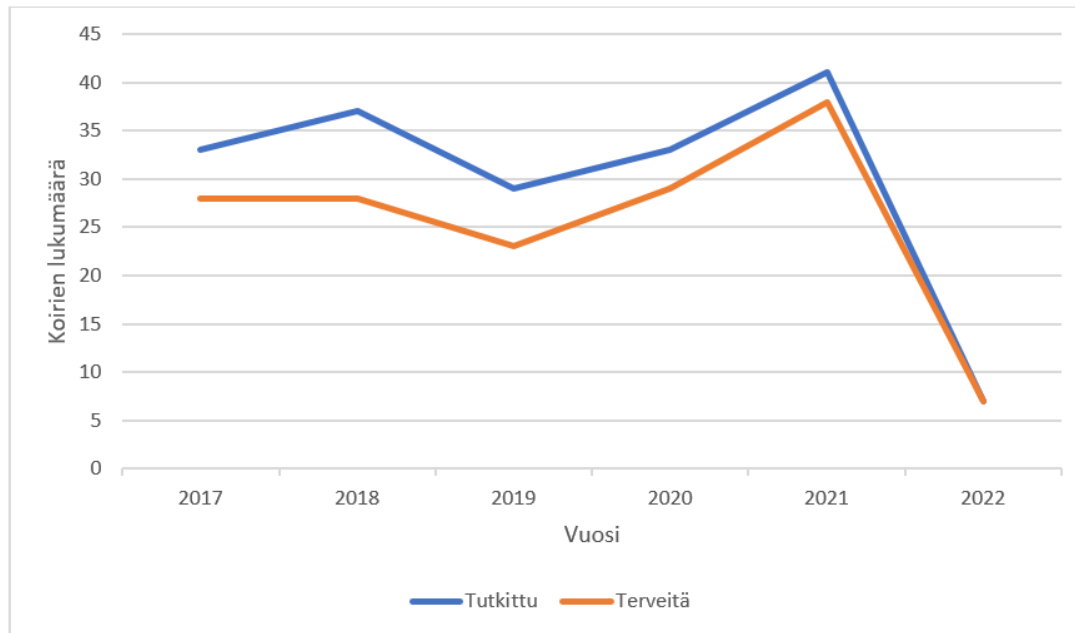
Ylimääräiset ripset (distichiasis ja ektooppinen cilia)

Ylimääräisten ripsien karvatuppi sijaitsee joko luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvon vaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä. Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (sirstys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita. Vuosina 2006–2016 distichiasis on todettu 18 schipperkellä ja 2017-22 todettiin 10.

Persistent pupillary membranes (PPM)

PPM ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Taval-
lisimmin jäänteet ovat harmittomia lankamaisia rihmoja värikalvon pinnalla (iris-iris PPM). Osaa iris-iris
PPM -rihmoista voi olla vaikea havaita mustuaisen eli pupillin laajentamisen jälkeen, koska ne ”piiloutu-
vat” värikalvon poimuihin. Vakavissa tapauksissa (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) jäänteet kiinnittyvät
linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja nä-
kökykyyn. Lieviä tapauksia (iris-iris PPM) voi käyttää jalostukseen. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan
/ sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen. PPM todeettiin 6 schipperkellä
jaksolla 2006-2016 ja toiset 6 yksilöä kaudella 2017-2022

Kuvio 5. Tutkitut koirat ja silmät todettu terveiksi, kehitys 2017-2022

Lähde: KoiraNet, poimittu 10.8.2023

Vuosien 2017-2022 tutkittiin 180 koiraa (24 %) rekisteröidystä 746 koirasta. Edelleen eniten esiintyy
distichaiasis (18/10) ja PPM, iris-iris (6/ 6). Muut diagnoosit ovat yksi-kaksi esiintymää sekä lievä muutos 14
koiralla (8 %).

Koko seuranta-ajalta (2006-2022) 91,5 prosentilla tutkituista koirista todettiin silmät terveiksi ja 8,5
prosentilla doteisiin silmäsairaus.

Taulukko 11. Silmätutkimustulokset 2006–2022 lausuntovuoden mukaan

Vuosi	Tutkittu	Terveitä	Silmäsairauksia
2006	16	16	0
2007	32	30	2
2008	37	37	0
2009	46	42	4
2010	52	48	4
2011	59	53	6
2012	42	40	2
2013	56	52	4
2014	42	42	0
2015	39	34	5

2016	49	44	5
2017	35	34	1
2018	32	29	3
2019	46	39	7
2020	41	36	5
2021	35	29	6
2022	69	61	8
Yhteensä	728	666	62

Lähde: KoiraNet, poimittu 10.8.2023

Patellaluksaatio, polvinivelen sijoiltaanmeno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja vika on periytyvä. Polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa.

Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raa- jaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatiossa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen. Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

Arvostelussa käytetään Putnamin asteikkoa. Luksaatio voi olla mediaalinen tai lateraalinen (tai molempia):

0	Polvilumpio ei luksoi
Aste 1	Polvinivel on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.
Aste 2	Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierrettäessä) ja pysyy poissa telaurasta kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibia) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin (pienet koirat).
Aste 3	Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun yläosa on kiertynyt jopa 30–60 astetta
Aste 4	Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertynyt jopa 90 astetta.

Lähde: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpio>

Schipperkeiden patellaluksaatiota tutkittiin vuosina 2017-2022 syntyneistä 27 %, 195 koiraa. Näistä 192 on todettu 0 tulos, eli polvilumpio ei luksoi. Polviluksaatioaste 1 on todettu 2 koiralla ja yhdellä 2 aste. 7

Koko seuranta-ajalta (2006-2022) 97,4 prosentilla tutkituista koirista on todettu 0-tulos ja 2,7 prosentilla jonkinasteinen luksaatio.

Taulukko 12. Patellaluksaation tulokset lausuntovuoden mukaan 2006–2022

Vuosi	0	1	2	3	4	op	Yhteensä
2006	15	0	0	0	0	0	15
2007	37	2	0	0	0	0	39
2008	24	3	0	0	0	0	27
2009	50	0	0	0	0	0	50
2010	44	1	0	0	0	0	45
2011	57	1	1	0	0	0	59
2012	42	0	2	0	0	0	44
2013	48	0	0	0	0	0	48
2014	43	0	0	0	0	0	43
2015	52	1	0	0	0	0	53
2016	47	2	0	0	0	0	49
2017	45	1	0	0	0	0	46
2018	35	1	1	0	0	0	37
2019	50	2	1	0	0	0	53
2020	45	0	0	1	0	0	46
2021	45	0	0	0	0	0	45
2022	74	1	0	0	0	0	75
Yhteensä	754	15	5	1	0	0	774

Lähde: KoiraNet, Poimittu 11.8.2023

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna alle vuoden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivel- kapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppeleminen”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa ruokinnalla on keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pis- toksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

A	Ei muutoksia. Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B	Lähes normaali / rajatapaus. Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C	Lievä. Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa
D	Kohtalainen (keskivaikea). Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E	Vaikea. Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Lähde: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen>

Viimeisen kuuden vuoden aikana schipperkeiden lonkkaniveliä on tutkittu 185 koiran osalta. Tavallisin tulos on C (41 %), toiseksi tavallisin on B-tulos (28 %) ja kolmanneksi tavallisin on A-tulos (18 %). D-tulos todettiin 6 %:lla ja E-tulos alle 2 %:lla.

Koko seuranta-ajalta (2006–2022) lonkkaniveliä on tutkittu 562 koiran osalta ja tavallisin tulos on ollut B-tulos (37 %) ja C-tulos (34 %).

Taulukko 13. Lonkkanivelen tutkimustulokset lausunto vuoden mukaan 2000–2022

Vuosi	A	B	C	D	E	Yhteensä
2000	3	6	0	1	0	10
2001	1	0	4	0	0	5
2002	2	6	5	1	0	14
2003	5	8	3	2	0	18
2004	5	12	5	3	0	25
2005	10	3	3	0	0	16
2006	6	3	4	0	0	13
2007	4	5	11	2	0	22
2008	3	13	6	0	0	22
2009	10	10	6	3	0	29
2010	8	7	6	3	0	24
2011	5	21	6	2	0	34
2012	7	11	8	2	0	28
2013	4	17	6	1	0	28
2014	9	9	8	1	0	27
2015	5	9	12	2	0	28
2016	4	18	10	2	0	34
2017	4	7	8	3	1	23
2018	4	3	9	2	0	18
2019	6	11	14	2	0	33
2020	9	14	20	2	0	45
2021	3	6	15	1	2	27
2022	8	11	20	0	0	39
Yhteensä	125	210	189	35	3	562
Yhteensä	22%	37%	34%	6%	1%	

Lähde: Koiranet, Poimittu 27.8.2023

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varisliäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynär- nivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin neljän - seitsemän kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontu- minen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella

koiralla ja se
voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Lei- kattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa arvostelussa käytetään IEWG:n esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluas- teikkoa:

0	Ei muutoksia.
1 lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (pro- cessus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka) ja/tai lievästi lisääntynyttä luun tiiviyyttä varislisäkkeen kantaosassa.
2 kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia varttinäluun nive- losassa, varislisäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta.
3 voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät nivelrikkomuutokset/voimakas nivelen epämuotoisuus. Todettavissa oleva kyynärniveldysplasia (kiinnittymätön kyynärpään uloke, isemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi).

Lähde: Kennelliitto,

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiotlen-kasvuhairiot>

Viimeisen kuuden vuoden ajan schipperkeiden kyynärnivelen kasvuhäiriöitä on tutkittu 155 koiran osalta. 137 koiralla (87 %) on 0-tulos ja 1-tulos on todettu 18 (13 %) koiran osalta. Kahden tai kolmen asteen muutoksia ei löytynyt yhdelläkään tutkituista.

Koko tarkasteluajalla (2006-2022) 0-tuloksia on ollut 239 koiralla, 1-tulos 30 koiralla ja 2 tulos 7 koiralla. Lukumäärät ovat vielä varsin pieniä muutosten tulkitsemiseksi.

Taulukko 14. Kyynärniveldysplasian tutkimustulokset vuosittain 2006–2022 lausuntovuoden mukaan

Vuosi	0	1	2	3	Yh- teensä
2006	1	0	0	0	1
2007	2	1	0	0	3
2008	1	0	1	0	2
2009	5	0	1	0	6
2010	6	1	1	0	8
2011	12	1	2	0	15
2012	10	0	0	0	10
2013	11	3	0	0	14
2014	11	0	0	0	11
2015	19	3	1	0	23
2016	24	3	1	0	28
2017	21	2	0	0	23
2018	23	3	0	0	25
2019	17	2	0	0	19
2020	21	5	1	0	27
2021	25	2	0	0	27
2022	3	1	0	0	4
Yh- teensä	239	30	7	0	276

Lähde: Koiranet, Poimittu 27.8.2023

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja pe- rinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama tai ensimmäinen ristiluun nikama. Muutos voi olla symmetrinen, eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella, tai epäsymmetrinen. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanneristiluuliitos yhdestä suunnasta. Joillakin koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin seitsemän nikaman sijaan näillä koirilla on kahdeksan tai kuusi lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta.

LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

Vuosina 2013–2022 on LTV lausuttu 234 koiralta, joista 105 koiralla on jokin LTV-muutos. LTV-muutoksen omaavista koirista 64 on merkitty töpöhäntäisiksi tai koirilta puuttuu tieto hännän pituudesta. Tästä syystä ei voida arvioida sitä, onko töpöhäntäisyydellä mahdollisesti yhteyttä LTV muutoksiin.

Arvostelussa käytetty asteikko:

LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

Lähde: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset>

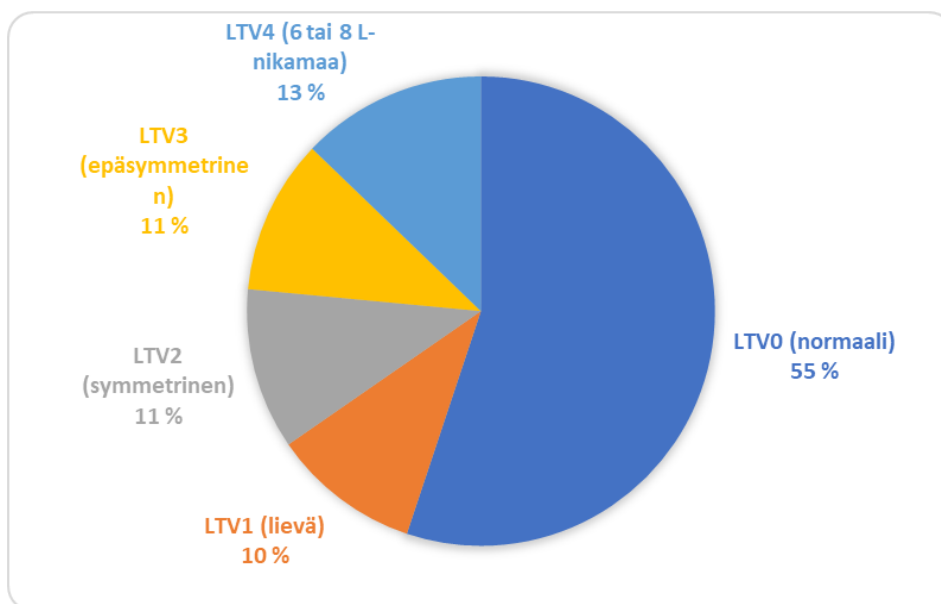
Taulukko 15. Tutkitut koirat ja LTV tulokset 2013–2022.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Kaikki yht.	% kaikista tutkituista
LTV0	0	4	15	15	15	7	14	25	13	21	129	55,13
LTV1	0	0	1	4	0	3	2	3	4	7	24	10,26
LTV2	0	1	2	3	1	2	4	5	6	2	26	11,11
LTV3	0	0	1	3	1	2	6	4	1	7	25	10,68
LTV4	0	0	9	4	4	3	5	3	2	0	30	12,82
tutkitut yhteensä	0	5	28	29	21	17	31	40	26	34	234	100

Lähde: Koiranet, poimittu 27.8.2023

Välimuotoista lanneristinikamaa on tutkittu 234 schipperken osalta vuosina 2013–2022. Tutkituista koirista noin 55 prosentilla ei ole löydetty muutoksia ja noin 45 prosentilla taas todettiin selkamuutoksia. Selkamuutosten tutkiminen schipperkeillä on viime vuosina hieman lisääntynyt, mutta vielä ei tiedetä, miten muutokset periytyvät ja mikä on niiden kliininen merkitys rodussa.

Kuvio 6. LTV:n tutkimustulokset kaikista vuosina 2013-2022 tutkituista koirista.

Lähde: KoiranNet, poimittu 24.8.2023

Selkärangan nikamien epämuodostumat (Vertebral anomaly, VA)

Selkärangan nikamien epämuodostumat ja siitä johtuva koko selkärangan epämuotoisuus liittyvät voimakkaasti eräillä koiraroduilla esiintyvään ”korkkiruuvihäntään”, mutta nikamien epämuotoisuutta esiintyy myös muilla kuin korkkiruuvihäntäisillä roduilla. Korkkiruuvihäntäisillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolinikamat ja perhosnikamat. Spina bifida eli selkärankahalkio on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suojaa. Myös häntä ja ristiluu ovat näillä roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipu ja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. On todennäköistä, että kaikilla tämän tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko:

VA0	normaali, ei muutoksia
VA1	lievä, 1–2 epämuodostunutta nikamaa
VA2	selkeä, 3–4 epämuodostunutta nikamaa
VA3	keskivaikea, 5–9 epämuodostunutta nikamaa
VA4	vaikea, ≥ 10 epämuodostunutta nikamaa

Lähde: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/perinnolliset-selkamuutokset#LTV>

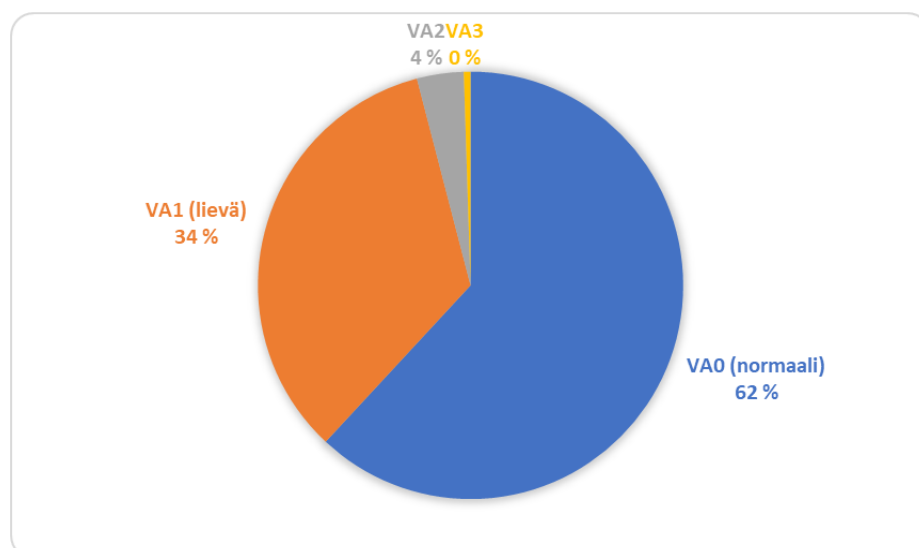
Schipperkeiden nikamien epämuodostumisesta on tutkimustuloksia vuodesta 2014 alkaen. Schipperke ei ole korkkiruuvihäntäinen rotu, mutta epämuodostuneita nikamia on havaittu myös tässä rodussa.

Taulukko 16. Tutkitut koirat ja VA tulokset 2013–2022

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Kaikki yht.	% kaikista tutkituista
VA0	0	0	16	18	12	4	23	21	13	15	122	61,93
VA1	0	1	9	10	6	2	6	12	7	14	67	34,01
VA2	0	0	0	0	1	0	0	1	3	2	7	3,55
VA3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,51
tutkitut yhteensä	0	1	25	28	19	6	30	34	23	31	197	100

Vuosina 2014–2022 tutkittuja koiria on 197. VA0, eli normaalin tuloksen ovat saaneet 122 schipperkeä (noin 62 prosentilla tutkituista) ja 67:lla schipperkellä (noin 34 prosentilla tutkituista) on todettu lievä nikamien muutos (VA1). VA2-tulos on todettu yhteensä seitsemällä koiralla (3,5 prosentilla tutkituista) ja VA3-tulos yhdellä koiralla (0,5 prosentilla tutkituista). Jalostustietojärjestelmään kirjatusta tuloksista ei selviä, millaisia nikamien epämuodostumia schipperkeiltä on löytynyt.

Kuvio 7. VA:n tutkimustulokset kaikista vuosina 2013-2022 tutkituista koirista.

Lähde: Koiranet, poimittu 24.8.2023

Virallisten terveystutkimustulosten lisäksi seuraavassa raportoidaan schipperkeillä esiintyviä perinnöllisiä sairauksia tai vikoja. Tietoa näistä on saatu esimerkiksi yhdistyksen terveystutkimuksen (N=234) sekä kasvattajien ja koiranomistajien muiden ilmoitusten perusteella (esim. kenneleiden nettisivut). Laajuudesta ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa. Esiin on nostettu epilepsia, MPSIIb (mucopolysaccariadiosis), Legg-Perthes, hammaspuutokset sekä muita yksittäisiä sairauksia. Rodussa jossa esiintyy luonnontöpöhäntäisyyttä, voidaan geenitestin avulla todeta mahdollinen T-Box mutaatio.

Epilepsia

Schipperkeillä esiintyy maailmanlaajuisesti epilepsiaa. Sen perinnöllistä taustaa on tutkittu professori Hannes Lohen johdolla Helsingin yliopistossa ja Folkhälsanin tutkimuskeskuksessa toimivassa koirien geenitutkimusryhmässä.

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksen luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä.

Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikko jälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Lähde: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koiran-epilepsia>

Tutkijatohtori Lotta Koskinen koiragenetiikan tutkimusryhmästä (Helsingin yliopisto ja Folkhälsanin tutkimuskeskus) kirjoitti jalostustoimikunnan pyynnöstä vuonna 2015 artikkelin schipperkeiden epilepsian tutkimuksen tilasta. Artikkelin julkaistiin yhdistyksen jäsenlehdessä (Laivis 2015). Artikkelissaan hän viittaa eläinlääkäri Benita Pilveen lisensoituihin koirien idiopaattisen epilepsian kohtautyypeistä ja kliinisestä kuvasta (valmistui vuonna 2013). Tutkimuksessa oli mukana kolme eri koirarotua, yksi niistä schipperke. Tutkimuksissa selvitettiin schipperkeiden tyypillistä epilepsiakohtauskuvaa tutkimusryhmän keräämien epilepsiakyselyiden pohjalta. Yhteenvedo tehtiin 56 kyselylomakkeen perusteella.

Kyselytutkimuksen perusteella kohtausten alkamisikä oli keskimäärin kolme vuotta. Yleisimmin koirilla oli alle 10 kohtautta vuodessa, mutta joillakin koirilla kohtauksia oli paljon useammin. Neljäsosalla epileptikoista oli ollut ns. kohtausrypäs eli useita kohtauksia vuorokauden sisällä. Kohtaukset kestivät tavallisesti muutamia minuutteja, mutta kestossa oli paljon vaihtelua.

Kolmasosa omistajista pystyi ennakoimaan epilepsiakohtauksen alkamisen etukäteen koiran hermostuneen käyttäytymisen, oksentelun tai omistajan läheisyyteen hakeutumisen perusteella. Tyypillisiin kohtausoireisiin kuuluivat raajojen ja niskan jäykistyminen, tärinä tai tuijottava katse. Yleisin kohtautyyppi oli paikallisalkuinen yleistävä kohtaus. Tällainen kohtaus alkaa jonkin tietyn aivojen osan epänormaalina sähkökemiallisena aktiivisuutena ja ilmenee tietyn kehon osan oireina, kuten esimerkiksi jonkin raajan nykimisenä, jäykistymisenä tai tärinänä. Yleistyneestä epilepsiakohtauksesta puhutaan silloin, kun epänormaali sähkökemiallinen aktiivisuus laajenee kattamaan molemmat aivopuoliskot. Tällöin koiralla on kohtausoireita kehon molemmilla puolilla ja tajunnan taso on myös alentunut.

Suurin osa epileptikoista palautui kohtauksesta nopeasti, 5-15 minuutin kuluessa kohtausoireiden päätymisestä. Kolmasosalla koirista oli epilepsialääkitys, joka tuntui tehoavan ainakin puolelle koirista. Joidenkin koirien osalta kysely oli täytetty pian lääkityksen aloituksen jälkeen, jolloin vaikutuksen seuranta-aika oli jäänyt lyhyeksi. On mahdollista että useampi koira hyötyy lääkityksestä. Yhteenvedo kyselytutkimuksen tuloksista on esitetty taulukossa 15.

Taulukko 17. Yhteenveto schipperkeiden epilepsiakyselyistä

Yhteensä koiria	56
Uroksia (kastroitu)	32 (9)
Narttuja (steriloitu)	24 (9)
Kohtausten alkamisikä vuosissa keskimäärin (mediaani, vaihteluväli)	2,9 (1,3; 4kk-5v)
Kohtauksia vuodessa keskimäärin (mediaani, vaihteluväli)	6,9 (4; 1-36)
Enemmän kuin yksi kohtaus 24 tunnin sisällä	25 %
Kohtauksen kesto minuuteissa keskimäärin (mediaani, vaihteluväli)	11,2 min (4; 0,5-120)
Omistaja pystyy ennustamaan kohtauksen alkamisen	30 %
Kohtauksen alkamisoireet	hakeutuminen ihmisten läheisyyteen, koiran hermostuneisuus sekä pahoinvointi ja oksentelu
Yleisimmät oireet kohtauksen aikana	raajojen ja niskan jäykistymistä, yleistä tärinää, tuijottavaa katsetta
Tyypillinen kohtaustyyppi	Paikallisalkuinen yleistävä
Omistaja saa kontaktin koiraan kohtauksen aikana	66 %
Kohtausten kesto ja voimakkuus:	
– lisääntynyt	18 %
– pysynyt samana	9 %
– vähentynyt	16 %
Palautuminen kohtauksen jälkeen	suurin osa 5-15 min aikana
Kohtauksen jälkeen yleisimmät oireet	koirat väsyneitä ja hämmentyneitä
Epilepsialääkitys yhteensä	34 % (19 koiralla)
– lääkitys lopettanut kohtaukset kokonaan	10 %
– lääkitys vähentänyt kohtaukset puoleen	16 %
– lääkitys vähentänyt kohtauksia vähän	21 %
– lääkityksellä ei vaikutusta kohtauksiin	16 %

Lähde: Laivislehti 1/2015, Lotta Koskinen

Yhdistyksen terveystarkastuksessa 2013–2015 pyrittiin myös kartoittamaan epilepsian esiintyvyyttä. Vastanneista 25 (11 %) totesi koiralla olleen epilepsiatyyppisiä kohtauksia; kahdella kolmasosalla näistä oli ollut yksi kohtaus ja kolmanneksella kaksi tai kolme kohtautta. Yhdeksällä koiralla oli diagnosoitu epilepsia ja näistä viidellä oli epilepsiaan määrätty jatkuva lääkitys.

Diagnosoitujen tai oireilevien koirien lukumäärän todentamiseksi ei ole riittävän luotettavaa tietoa tällä hetkellä. Ei ole myöskään tietoa siitä, ovatko schipperkeyhdistyksen oman terveystarkastuksen tulosten perusteella oireilevat schipperket samoja koiria kuin Helsingin yliopiston tutkimuskatsauksessa.

MPSIIb

MPSIIb (eli mukopolysakkariadioosi tai Sanfilippon syndrooma) on perinnöllinen sairaus, joka luokitel-

laan lysosomaaliseksi kertymäsairaudeksi. Lysosomit ovat solunsisäisiä rakkuloita, joiden sisällä hajotetaan solulle tarpeettomia molekyylejä. Molekyylien hajotus tapahtuu entsyymien avulla. Jos tietty entsyymi puuttuu, lysosomiin saattaa kertyä niitä molekyylejä tai niiden johdannaisia, joita entsyymien olisi pitänyt hajottaa. Tällöin solut eivät toimi normaalilla tavalla, mikä aiheuttaa yksilön sairastumisen. Entsyymi voi puuttua esimerkiksi, jos sen geenissä on tapahtunut mutaatio.

MPS IIb:ssä NAGLU-entsyymien geenissä on mutaatio, jolloin heparaanisulfaatti-nimistä molekyylejä kertyy lysosomiin. MPSIIb periytyy autosomissa, mikä tarkoittaa, että sekä uros- että narttukoirilla on yhtäläinen todennäköisyys olla kantajia tai sairaita. MPSIIb periytyy peittyvästi eli resessiivisesti, eli koira voi olla terve, kantaja tai sairas. Kantajilla on yksi kopio virheellisestä geenistä, sairailta kaksi. Kantajilla ei ilmene minkäänlaisia oireita, mutta kun kaksi kantajaa risteytetään, ne voivat saada sairaita jälkeläisiä.

Kliiniset oireet ilmenevät kahden-neljän vuoden iässä: vapina, tasapaino- ja kävelyvaikeudet. Sairaus on etenevä ja siihen ei ole hoitoa. Tämän vuoksi suurin osa omistajista päätyy koiran lopettamiseen yhden tai kahden vuoden jälkeen kliinisten oireiden ilmaantumisesta. Geenitestiä tehdään Pennsylvanian yliopistossa verinäytteen perusteella, sieltä annetaan tuloksena ”terve” ”kantaja” tai ”siras”. Tulokset ovat luottamuksellisia ja ne ilmoitetaan vain näytteen lähettäjälle.

Yhdistyksen terveystarkastuksen 2013–2015 perusteella 11 (5 %) koiran osalta oli otettu MPSIIb geenitesti. Testatuista koirista kaksi oli kantajia ja yksi sairastunut tautiin. Suomessa tiedetään olevan myös muita yksittäisiä kantajakoiria. Geenin esiintyvyydestä ei kuitenkaan ole tietoa. Mikäli jalostukseen käytetään tunnettua geenin kantajaa, toinen osapuoli tulisi tutkituttaa kantajuuden varalta.

Lähteet: <http://www.schipperkerescue.net/assets/mps-iiib.pdf> <http://temp.schipperkeclub-usa.org/wp-content/uploads/2012/02/MPSIIIB.pdf>

T-Box mutaatio (töpöhäntä) homotsygoottisena

Töpön tai lyhyen hännän aiheuttava T-Box mutaatio on periytymismuodoltaan autosomaalinen vallitseva, eli dominantti geeni. Koiralla on lyhyt tai töpö häntä, jos se saa mutaation jommalta kummalta vanhemmaltaan. Kaikki elävät luonnontöpöhäntäiset koirat ovat tällaisia heterotsygootteja eli eriperintäisiä yksilöitä; eli niillä on vain yksi kopio T-Box-mutaatiosta.

Homotsygoottina eli kaksinkertaisena kopiona T-Box-mutaatio on letaali (koiralla on mutaatio molemmissa geeneissään). Tällaiset sekä isältään että emältään mutaation saaneet, samanperintäiset yksilöt eivät ole elinkelpoisia, ja kuolevat yleensä varhaisella sikiökaudella. Joskus homotsygootit töpökoirat selviytyvät syntymään asti, jolloin niillä havaitaan vakavia anatomisia kehityshäiriöitä.

T-Box-mutaatioon liittyy vaihtelu hännän pituudessa. Hännän pituus vaihtelee aivan töpöstä jopa noin 2/3:aan normaalin hännän pituudesta. Myös nk. lyhythäntäinen koira on siis genotyyppiltään töpö. Sekä lyhyt- että töpöhäntäiset pennut rekisteröidään T-Box-roduissa töpöhäntäisiksi.

Kennelliiton hallitus päätti vuonna 2008, että kahta luonnontöpöhäntäistä (T-Box-mutaatio) koiraa ei saa yhdistää. Tämä tarkoittaa, että tällaisista yhdistelmistä syntyneitä pentuja ei rekisteröidä. Päätös kieltää kahden T-Box-mutaation omaavan koiran parittamisen ja seuraavat yhdistelmät ovat kiellettyjä: töpö – töpö; töpö – lyhyt (geneettisesti töpö); lyhyt (geneettisesti töpö) – lyhyt (geneettisesti töpö).

T-Box-mutaatiolle on olemassa geenitesti, jonka avulla koiran genotyyppi voidaan tarvittaessa selvittää. Kennelliitto hyväksyy laboratorioden Genoscooper Oy ja Movet Oy antamat testitulokset. Näytteen saa ottaa Kennelliiton hyväksymä näytteenottaja. Näytteenottajan pitää samalla tarkistaa koiran tunnistusmerkintä ja vahvistaa tämä lomakkeeseen. Tuontikoirista, ulkomaisista jalostuskoirista ja tuontisperma osalta hyväksytään sellaiset ulkomaiset tulokset, jotka koskevat T-box mutaatiota ja joiden mukana on eläinlääkärin antama todistus näytteenotosta sekä tunnistusmerkinnän tarkastamisesta näytteenoton

yhteydessä. Geenitestin tuloksina on:

- Tulos: C/C: koira ei kannata töpöhäntäisyyttä aiheuttavaa mutaatiota C189G genomissaan
- Tulos: C/G, heterosygootti: koira on luonnollisesti töpöhäntäinen
- Tulos G/G, homosygootti; koira on luonnollisesti töpöhäntäinen

Kahden heterosygootin yhdistäminen aiheuttaa pentuekokojen pienenemistä, sillä homosygootit pennut ovat harvoin elinkykyisiä ja ne kuolevat jo tiineyden varhaisessa vaiheessa. Eloonjääneillä pennuilla on todettu vakavia kehityshäiriöitä.

Lähde: Kennelliitto, <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/t-box-mutaatio>

Legg-Perthes

Legg-Perthesiä tavataan lapsilla ja koirilla, röntgenlöydökset ja histologinen kuva ovat molemmilla samanlaiset. Koirilla suurin osa tapauksista on toispuoleisia ja sairautta tavataan etenkin monilla terrieri- ja kääpiökoiraroduilla, mutta myös muilla pienillä roduilla. Taudin syy on tuntematon, mutta muutokset johtuvat reisiluun pään verenkierron häiriöstä, joka johtaa luun kuolioitumiseen. Legg-Perthesin tauti on perinnöllinen ja sen on epäilty periytyvän autosomaalisesti väistävasti ainakin manchesterinterriereillä, yorkshirenterriereillä, kääpiövillakoirilla, kääpiöpinsereillä ja mopsilla.

Oireet alkavat 4 - 11 kuukauden iässä takajalan ontumana. Ontuminen on aluksi lievää ja pahenee vähitellen. Joskus ontuminen havaitaan äkillisesti tapaturman yhteydessä. Koira aristaa lonkkanivelen taivutusta ja nivelen liikerata on rajoittunut. Jos ontuminen on jatkunut pidempään, jalassa on havaittavissa sen käyttämättömyydestä johtuva lihaskato.

Koiran rotu yhdistettynä tyypillisiin oireisiin antaa aiheen epäillä Legg-Perthesin tautia. Diagnoosi voidaan varmistaa röntgenkuvauksen avulla. Oireiden alkaessa röntgenmuutokset ovat jo näkyvissä, mutta ne voivat olla vähäisiä ja muutosten näkymisen edellytyksenä ovat hyvälaatuiset röntgenkuvat. Legg-Perthesin taudin hoito on kirurginen, ja ennuste on yleensä hyvä. Hoitamattomaan niveleen kehittyvä nivelrikko ja koira jää ontuvaksi.

Lähde: Kennelliitto; <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/legg-perthes>

Legg-Perthesin esiintyvyydestä schipperkeissä ei ole tarkkaa tietoa. Yhdistyksen terveystarkastuksen tulosten perusteella yhdellä koiralla on todettu Legg-Perthes.

Purentaviat ja hammaspuutokset

Purentavirheet ja hammaspuutokset ovat perinnöllisiä, mutta niiden tarkkaa periytymistapaa ei tunneta. Vuonna 2013–2015 suoritetun terveystarkastuksen mukaan (N=234) 88 prosentilla on normaali saksipurenta. Alapurenta esiintyi 13 prosentilla, 10 prosentilla tasapurenta ja yhdellä prosentilla yläpurenta. P1 ja P2 hammaspuutokset olivat suhteellisen yleisiä. Yläleuan P1 puutoksia oli 21 prosentilla ja P2 47 prosentilla. Alaleuan osalta P1 puutoksia oli 40 prosentilla ja P2 puutoksia 45 prosentilla. Kahdeksan prosenttia ilmoitti, että koiralla on ollut poikkeuksellisen paljon hammaskiveä ja kymmenellä prosentilla koirista hampaita on pudonnut aikuisiällä.

Muut yksittäiset sairaudet 2013-2015 terveystarkastuksessa

Vuonna 2013–2015 suoritetun terveystarkastuksen mukaan on todettavissa joitakin yksittäisiä sairausdiagnooseja. Viidellä koiralla on todettu autoimmuunisairaus (kilpirauhasen vajaatoiminta ja cushingin tauti). Seitsemällä koiralla on myös todettu sydänsairaus; sydämen vajaatoiminta oli viidellä koiralla ja

sydämen sivuääni kahdella koiraa. Näistä kahdella on jatkuva lääkitys. *Kasvaimia* on esiintynyt 16 koiralla, joista yhdeksän on ollut hyvälaatuisia. Allergiaa esiintyi viidellä koiralla; vilja-allergia on tavallisin. Muita raportoituja terveysongelmia on esimerkiksi silmätulehdus (39 koiraa), virtsatietulehdus (13 koiraa), eturauhastulehdus (9 koiraa), suolistotulehdus (15 koiraa), niiskutusta (17 koiraa), herkkä vatsa (21 koiraa), ripulointia (29 koiraa) ja kohtutulehdus (4 koiraa).

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Vuoteen 2022 mennessä kuolinsyy on merkitty 418 koiran osalta. Yleisimmät kuolinsyyt ovat vanhuus (122) ja kasvainsairaudet (64). Koirat ovat kuolleet keskimäärin 11 vuoden 1 kuukauden iässä.

Taulukko 18. Kuolemansyytilasto, kuolinvuodet vuoteen 2022 mennessä (1.11.2023)

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	12 vuotta 1 kuukautta	11
Hermostollinen sairaus	8 vuotta 0 kuukautta	10
Immunologinen sairaus	6 vuotta 3 kuukautta	1
Kadonnut	4 vuotta 2 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 6 kuukautta	64
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 3 kuukautta	12
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 9 kuukautta	22
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	5 vuotta 6 kuukautta	3
Luusto- ja nivelsairaus	11 vuotta 5 kuukautta	9
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	10 vuotta 2 kuukautta	18
Selkäsairaus	10 vuotta 3 kuukautta	8
Silmäsairaus	6 vuotta 2 kuukautta	2
Sisäeritysrauhasten sairaus	11 vuotta 2 kuukautta	5
Sydänsairaus	9 vuotta 9 kuukautta	5
Tapaturma tai liikennevahinko	6 vuotta 8 kuukautta	26
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 11 kuukautta	122
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	10 vuotta 3 kuukautta	17
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 5 kuukautta	57
Muu sairaus, jota ei ole listalla	9 vuotta 6 kuukautta	23
Kaikki yhteensä	11 vuotta 1 kuukautta	418

Lähde:

KoiraNet,

poimittu

1.11.2023

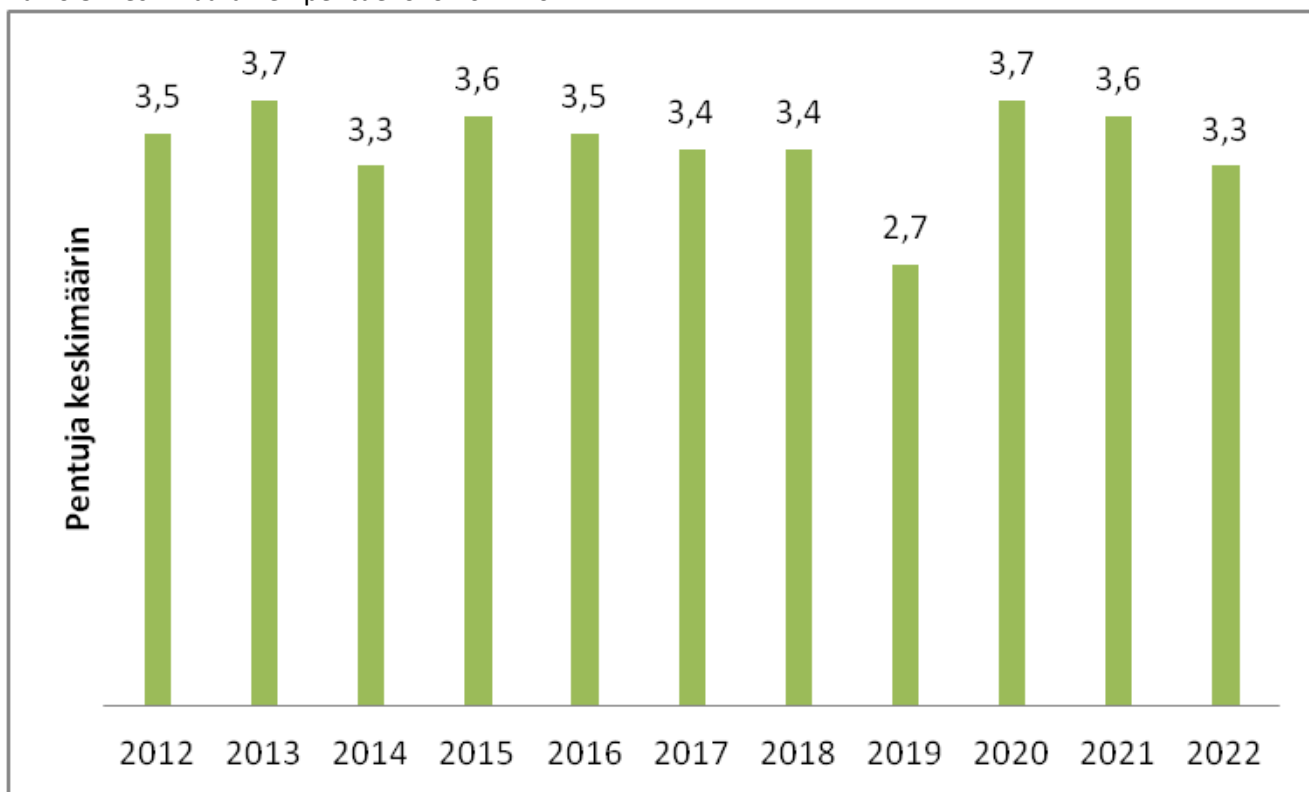
4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Schipperken pentuekoko on edelleen keskimäärin 3,4 pentua. Käytännössä kuitenkin pentumäärät vaihtelevat aina yhdestä seitsemään. Yli kuuden pennun pentue on kuitenkin harvinaisuus ja seitsemän pennun pentueita on rekisteröity ainoastaan kolme kappaletta viimeisen kuuden vuoden aikana.

Pentuekoko on yleisesti sellainen, ettei nartuilla ole vaikeuksia huolehtia pennuistaan itse. Pentuekoko on pysynyt vakaana koko kuuden vuoden tarkastelujakson aikana.

Kuvio 8. Keskimääräinen pentuekoko 2012-2022

Lähde; Koiranet, poimittu 20.7.2023

Astumisvaikeudet

2013–2015 tehdyn terveystarkastuksen mukaan nartuilla ja uroksilla ei ole esiintynyt astumisvaikeuksia.

Tiinehtymisvaikeudet

2013–2015 tehdyn terveystarkastuksen mukaan nartuilla ei ole esiintynyt tiinehtymisvaikeuksia.

Synnytysongelmat

2013–2015 tehdyn terveystarkastuksen mukaan 61 narttua on synnyttänyt ongelmitta ja viidellä on ollut ongelmia. Pennut, tai osa pennuista ovat syntyneet kuolleena ja yhdessä tapauksessa pennut ovat syntyneet sekstiolla, kun yksi pennuista oli kuollut ja tukkinut synnytyskanavan.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Ei tietoa

Pentukuolleisuus

Ei tietoa

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Ei tietoa

Vuoden 2015 jälkeen ei ole tehty uutta terveystutkimusta, joten uudempaa tietoa edellä mainituista asiakokonaisuuksista ei ole käytettävissä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Schipperke pystyy lisääntymään normaalisti. Rakenne on terve ja tällä hetkellä käytössä ei ole sellaista seurantatietoa, jonka perusteella voitaisiin todentaa ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistavat sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Schipperken terveyden tutkiminen on monipuolistunut, ja ymmärtämys koirien kokonaisvaltaisesta terveydestä on kasvanut. Tämä on haaste kasvattajille, sillä mitä enemmän koirien terveydestä tiedetään, sitä enemmän tekijöitä jalostuksessa on huomioitava. Pienessä rodussa kaikkia negatiivisen muutoksen omaavia koiria ei voida sulkea pois jalostuksesta, ja huomiota tulee kiinnittää koiran kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Jalostuksesta tulee karsia koirat, jotka oireilevat tai joiden viat haittaavat niiden arkielämässä tai harrastamista.

Schipperke on pieni rotu, jossa kovin kattavia terveystutkimustuloksia ei vielä toistaiseksi ole käytettävissä. Yhdistyksen teettämiin terveystutkimuksiin on vastannut vain pieni osa koirien omistajista, minkä vuoksi tulosten perusteella ei voida vetää johtopäätöksiä koko rodun terveystilanteesta tällä hetkellä. Tämänhetkisten virallisten terveystutkimustulosten perusteella tilanne näyttää varsin hyvältä silmien, polvien ja kyynärnivelten osalta. Lausuttujen lonkkaniveltulosten perusteella c-tuloksen saaneiden koirien määrä on lisääntynyt verrattuna edelliseen vertailujaksoon. Aiemmalla tarkastelujaksolla c-tuloksen sai 29% tutkituista koirista ja tällä tarkastelujaksolla 46%. Lisäksi on huomionarvoista, että tarkastelujaksolla on kuvattu huomattavasti vähemmän koiria kuin aiemmalla tarkastelujaksolla, vaikka tämä tarkastelujakso on vuotta pidempi. Yhdistys miettii keinoja saada kuvaus määriä suuremmaksi. Yhdistys toivoo erityisesti jalostukseen käytettävien koirien lonkkanivelten virallisen tutkimisen lisäämistä. Virallisten tutkimustulosten osalta tulee jatkossa erityisesti kiinnittää huomiota välimuotoisen lanneristinkamatulosten kehitykseen, sillä huomattavan suurella osalla tutkituista koirista on viimeisinä vuosina todettu selkämuutoksia. Tässäkin on kuitenkin huomioitava, että tutkittujen koirien määrä selkämuutosten osalta on varsin pieni.

Muiden sairauksien osalta haasteena on edelleen epilepsia ja se minkä verran sitä rodussa esiintyy. Tiedossa on epilepsia-kohtauksia saaneita koiria sekä diagnoosin saaneita koiria, mutta yhdenmukaista luotettavaa tietoa näistä koirista ei ole. Tämä asettaa haasteita kasvattajille yhdistelmien valitsemiseen.

Tulevaisuuden haasteena on motivoida kasvattajia tutkituttamaan jalostukseen käytettäviä koiria nykyistä enemmän.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

FCI:n hyväksymä 20.1.2010

ALKUPERÄMAA: Belgia

KÄYTTÖTARKOITUS: Pieni vahti- ja seurakoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 1 lammas- ja karjakoirat (paitsi sveitsinpaimenkoirat). Alaryhmä 1 lammaskoirat

Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Flaamin kielessä sana schipperke tarkoittaa pientä paimenta. Belgianpaimenkoirien ja schipperken yhteinen esi-isä on luultavasti ”leuvenaariksi” kutsuttu varhainen, tavallisimmin musta ja melko pienikokoinen paimenkoirarotu. Schipperken alkuperä voidaan jäljittää 1600-luvulle asti. 1690-luvulla se oli Brysselin Saint-Géry'n kortteleiden rahvaan ja suutareiden suosikkikoira. Näillä oli tapana järjestää kilpailuja, joissa esiteltiin koirien koristeellisia taottuja kuparikaulapantoja. Jo 1400-luvulta lähtien schipperken häntä oli tapana typistää kokonaan. Nämä koirat tunnettiin hiirien, rottien, myyrien ja muiden jyräjien pyydystäjinä. Rotu esitettiin näyttelyssä ensimmäisen kerran vuonna 1882 Span kaupungissa. Belgian kuningatar Marie-Henrietten ansiosta siitä tuli muutirotu.

Rotu tuotiin Isoon-Britanniaan ja USA:han vuonna 1887. Ensimmäisen rotumääritelmän laati vuonna 1888 samana vuonna perustettu rotuyhdistys, joka on Belgian vanhin. Vuosien varrella yhtenäisen rotutyypin saavuttamiseksi jouduttiin ponnistelemaan kovasti, koska aikoinaan puhuttiin jopa Anversin, Louvainin ja Brysselin muunnoksista.

YLEISVAIKUTELMA: Lupoidi-tyyppinen schipperke on pienikokoinen, hyvin tiivisrakenteinen paimenkoira. Pää on kiilanmuotoinen, kallo on melko voimakas ja kuono kohtalaisen lyhyt. Runko on tasapainoinen, lyhyt, melko leveä ja vankka, mutta raajat ovat kevytluustoiset. Karvapeite on rodulle hyvin ominainen, tiheä ja suora, muodostaen kaulurin, harjan, röyhelön ja housut, jotka antavat koiralle sen ainutlaatuiset ääripiirteet. Sukupuolten väliset erot ovat selvät. Normaali rakenne, rodunomaiset erityispiirteet ja paimenkoiran luonne yhdistettynä pieneen kokoon selittävät rodun suuren suosion, joka ulottuu myös Belgian ulkopuolelle.

TÄRKEITÄ MITTASUhteita: Säkäkorkeus on sama kuin rungon pituus, sillä kyseessä on neliömäinen rotu. Rintakehä ulottuu kyynärpäiden tasolle. Kuono on selvästi vähemmän kuin puolet koko pään pituudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Erinomainen pieni vahtikoira, etevä varoittaja, elinvoimaa pursuava, pidättyväinen vieraita kohtaan. Toimielias, ketterä, väsymätön, jatkuvasti kiinnostunut ympäristöstään. Vahtiessaan hyvin herkästi näykkivä, erittäin lempeä lapsia kohtaan; aina utelias tietämään, mitä on suljetun oven tai paikaltaan siirretyn esineen takana. Reagoi kimeällä äänellä ja pörhistämällä harjansa ja selkäkarvansa. Schipperke on utelias koira, joka pyydystää rottia, myyriä ja muita jyräijöitä.

PÄÄ: Lupoidi-tyyppinen, kiilanmuotoinen, mutta ei liian pitkä, leveys on sopivassa suhteessa runkoon. Kulma- ja poskikaaret ovat kohtalaisen kaarevat. Otsapenger on selvä, mutta ei liian jyrkkä. Kallo- osa: Otsa on melko leveä ja kapenee silmiä kohti, sivusta katsottuna hieman kaareva. Kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset. Otsapenger: Selvä, mutta ei liioiteltu.

KUONO-OSA: Kirsu: Pieni ja aina musta. Kuono: Kirsua kohti kapeneva, selväpiirteinen, ei liian pitkä, kuonon kärki ei ole tylppä. Kuonon pituus on noin 40 % pään koko pituudesta. Kuono on suoralinjainen. Huulet: Mustat ja tiiviit. Hampaat / purenta: Hampaat ovat terveet ja hyvin sijoittuneet. Leikkaava purenta, tasapurenta sallitaan. Täysi hampaisto hammaskaavion mukaisesti. Yhden tai kahden P1-

hampaan tai yhden P2-hampaan puuttuminen sallitaan, M3-hampaita ei oteta huomioon.

POSKET: Kuivat, sulavasti kuonon sivuihin liittyvät. Silmät: Tummanruskeat, pienet, mantelin muotoiset, eivät syvällä sijaitsevat eivätkä ulkonevat. Ilme on ilikurinen, eloisa ja terävä. Silmäluomien reunat ovat mustat. Korvat: Täysin pystyt, hyvin pienet, teräväkärkiset, kolmion muotoiset (mahdollisimman tasakylkiset), ylös kiinnittyneet, mutta eivät liian lähellä toisiaan, tanakat ja äärimmäisen liikkuvaiset.

KAULA:Vahva, voimakaslihaksinen, tuuhean kauluksen ansiosta hyvin paksulta vaikuttava, keskipitkä, kauniisti kiinnittynyt ja ryhdikäs, korkea-asentoisempi koiran ollessa tarkkaavainen; kaulan ylälinja on hieman kaareutunut.

RUNKO: Lyhyt ja leveä, siksi vankka, ei kuitenkaan liioitellun tilava tai raskas. Ihanteellinen runko on neliömäinen eli etäisyys olkanivelestä istuinluun kärkeen on suunnilleen sama kuin säkäkorkeus. Ylälinja: Selän ja lanteen ylälinja on suora ja kiinteä, usein hieman lantiosta säkää kohti kohoava. Säkä: Selvästi erottuva, mitä harja vielä korostaa. Selkä: Lyhyt, suora ja vahva. Lanne: Lyhyt, leveä ja voimakas. Lantio: Lyhyt, leveä ja vaakasuora; lantion takaosa, eli lantion ja reisien liittymäkohta on tasapainoisesti pyöristynyt kuten marsulla. Rintakehä: Syvä, kyynärpäiden tasolle ulottuva; leveä lapojen edestä ja takaa, joten kyljet ovat selvästi kaarevat; sivulta katsottuna eturinta on ulkoneva. Alalinja ja vatsa: Rintakehän alalinja on kyynärpäiden tasolla ja kohoaa tasaisesti ja loivasti kohti vatsaa, joka on kohtalaisen vetäytynyt, ei roikkuva eikä vinttikoiramainen.

HÄNTÄ: Korkealle kiinnittynyt. Jotkut yksilöt syntyvät kokonaan hännättöminä tai niiden häntä on töpö tai lyhyt. Tästä ei tule rangaista arvostelussa. Luonnostaan pitkä häntä (joka ulottuu vähintään kintereisiin) on levossa mieluiten riippuva. Koiran liikkuesssa häntä voi nousta selkälinjan jatkeeksi, mutta ei mielellään ylemmäksi. Kiertynyt tai selän päälle kaartuva häntä on sallittu.

RAAJAT: Kevytluustoiset ja selvästi rungon alla.

ETURAAJAT: Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat joka suunnasta katsottuna pystyt ja edestä katsottuna yhdensuuntaiset. Raajan pituus maasta kyynärpäähän on suunnilleen puolet säkäkorkeudesta. Lavat: Pitkät ja selvästi viistot, kulmaus on normaali. Olkavarret: Pitkät ja riittävän viistot. Kyynärpäät: Tiiviit, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Kyynärvarret: Suorat, edestä katsottuna melko etäällä toisistaan. Ranteet: Vahvat, eivät erottuvat. Välikämmenet: Melko lyhyet, edestä katsottuna kyynärvarren jatkeena, sivulta katsottuna korkeintaan hieman viistot. Etukäpälät: Pienet, pyöreät ja tiiviit ns. kissankäpälät. Varpaat ovat kaareutuneet, kynnet lyhyet, vahvat ja aina mustat.

TAKARAAJAT: Yleisvaikutelma: Takaraajojen tulee olla rungon alla ja takaa katsottuna täysin yhdensuuntaiset. Reidet: Pitkät ja voimakaslihaksiset, tuuheat housut korostavat reisien leveyttä. Polvet: Lonkkien kanssa suunnilleen samalla pystysuoralla linjalla, normaalisti kulmautuneet. Sääret: Suunnilleen reisien pituiset. Kintereet: Hyvin kulmautuneet, ei liioitellut. Välijalat: Melko lyhyet; kannukset eivät ole toivottavat. Takakäpälät: Kuten etukäpälät tai vain hieman pitemmät.

LIIKKEET: Ravissa liikkeet ovat joustavat ja vakaat; askel on keskipitkä ja takaraajoissa hyvä työntö. Selkälinja pysyy vakaana ja raajat liikkuvat yhdensuuntaisesti. Etu- ja takaliikkeiden tulisi olla tasapainossa, kyynärpäät eivät kierry ulospäin. Nopeuden lisääntyessä raajat lähestyvät toisiaan.

NAHKA: Kauttaaltaan tiiviisti rungonmyötäinen.

KARVAPEITE: Peitinkarva on tuuheaa, tiheää, suoraa, riittävän karheaa ja laadultaan melko kovaa, kuivaa ja jäykkää muodostaen pehmeän ja tiiviin aluskarvan kanssa erinomaisen suojan. Karva on hyvin lyhyttä korvissa ja lyhyttä päässä, eturaajojen etupuolella, kintereissä ja väljaloissa. Rungossa karva on

keskipitkää ja pinnanmyötäistä. Kaulan ympärillä karva on selvästi pitempää ja pystympää korvien ulkoreunoista lähtien muodostaen erityisesti uroksilla, mutta myös nartuilla leveän ja hyvin tyypillisen kaulurin (kaulan ympärillä pitkähköä, sojottavaa karvaa), harjan (pitkähköä karvaa kaulan yläpuolella jatkuen säkään ja jopa lapoihin) ja röyhelön (pitkähköä karvaa kaulan alapuolella ja eturinnassa ulottuen eturaajojen väliin lyhentyen vähitellen rintakehää kohti). Reisien takaosassa karva on pitkähköä ja tuuhea peittäen peräaukon, karvan kärjet kääntyvät sisäänpäin muodostaen rodulle tyypilliset housut. Hännässä karva on yhtä pitkää kuin rungossa.

VÄRI: Yksivärinen musta. Aluskarvan ei tarvitse olla ehdottoman mustaa, vaan se voi olla myös tummanharmaata, kunhan se on täysin peitinkarvan peitossa. lästä johtuva lievä harmaantuminen esim. kuonossa on sallittua.

KOKO JA PAINO: 3 - 9 kg. Tavoiteltu keskipaino on 4 – 7 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin. Yleisvaikutelma: raskasrakenteisuus, puutteellinen rungon vahvuus; matala- tai korkearaajaisuus; pitkärunkoisuus, suorakaiteen muoto. Pää: liian pitkä tai liian lyhyt; keskenään erisuuntaiset kallon ja kuonon ylälinjat; kettumaisuus; liian korostuneet kulma- tai poskikaaret. Kallo-osa: liian kapea; liian pyöreä tai holvautunut otsa (omenapää) Kuono: liian pitkä, suippo, paksu tai tylppä; kaareva kuononselkä. Hampaisto: epätasaisesti tai huonosti asettuneet etuhampaat; yhden etuhampaan, kolmen P1-hampaan tai kahden P2-hampaan puuttuminen on vakava virhe Silmät: suuret, pyöreät, ulkonevat tai vaaleat (pähkinänruskeat ovat vielä sallitut). Runko: Rintakehä: kapea, litteä, tasapaksu tai ei riittävän syvä. Lantio: pitkä, viisto, kohoava, muutoin kuin pyöristyneesti takaraajoihin liittyvä (lantion ja reisien takaosan liittymäkohta). Raajat: liian niukasti tai liikaa kulmautuneet. Liikkeet: ahtaat, liian lyhytaskeliset, liian voimaton työntö, huono voimansiirto selässä, korkeat etuliikkeet tai hypähtelevät takaliikkeet. Karva: liian lyhyttä (sileää), liian pitkää, liian ohutta, pehmeää tai silkistä, laineikasta, liian pinnanmyötäistä tai laskeutuvaa rungossa; liian pieni tai puuttuva kauluri, harja, röyhelö tai housut (virhe on vakavampi uroksilla, etenkin jos kauluri puuttuu); riittämätön aluskarva. Väri: harmaaseen vivahtava, ruskehtava tai punertava peitinkarva; yksittäiset valkoiset karvat esim. varpaissa. Luonne: apaattisuus tai pelokkuus.

VAKAVAT VIRHEET: Hampaat: yhden etuhampaan, kolmen ensimmäisen välihampaan tai kahden toisen välihampaan puuttuminen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Vihaisuus tai arkuus. Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen. Rotutyypin puuttuminen. Ylä- tai alapurenta, vaikkakin kontakti säilyy (käännetty leikkaava purenta); vino purenta; yhden kulmahampaan, yhden raateluhampaan alaleuasta (P4) tai yhden yläleuasta (M1), yhden poskihampaan (1 M1 tai 1 M2, M3-hampaita ei oteta huomioon), yhden P4-hampaan, yhden P3 hampaan tai muun hampaan, tai yhteensä neljän tai useamman hampaan puuttuminen (paitsi neljän P1- hampaan). Pigmentin puuttuminen kirsusta, huulista ja silmäluomista. Korvat: riippuvat tai puolipystyt. Karva, joka on pitkää ja pehmeää tai silkistä eli selvä pitkäkarvaisuus; pitkät hapsut korvissa, raajojen takaosassa jne.; aluskarvan täydellinen puuttuminen. Väri: muu kuin musta (lukuun ottamatta harmaaseen vivahtavia, rusehtavia tai punertavia sävyjä), valkoista väriä ei hyväksytä edes varpaissa. Paino: selvästi annetuista rajoista poikkeava.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Vuosina 2017–2022 on vuosittain järjestetty 26 - 88 näyttelyä joihin schipperket ovat osallistuneet (Koronapandemia vaikuttanut määriin). Isoin näyttelyyn osallistuneiden koirien määrä oli vuonna 2018 Suomen Schipperkekerhon järjestämässä erikoisnäyttelyssä, johon osallistui 57 schipperkeä. Myös muina vuosina suosituimpia ovat olleet rotuyhdistyksen järjestämät erikoisnäyttelyt; vuonna 2019 Porissa oli 33 schipperkeä, vuonna 2020 Kaivopuistossa oli 13 schipperkeä (koronavuosi, Schipperkekerhon erikoisnäyttelyä ei järjestetty), vuonna 2021 Tammelassa 48 schipperkeä ja vuonna 2022 Raumalla 32 schipperkeä.

Viimeisen 6 vuoden ajan schipperkeillä on yhteensä 2498 näyttelytulosta. Näyttelykävijät ovat 79 prosenttisesti saavuttaneet laatumaininnan erinomainen ja 17 prosenttisesti laatumaininnan erittäin hyvä, mikä on äärimmäisen hyvä tulos. Jalostusta varten olisi schipperkellä suositeltavaa olla vähintään laatuarvosana erittäin hyvä. Vuonna 2017 näyttelytuloksia oli tämän vertailujakson ajalta eniten, 615 tulosta. Tämän jälkeen näyttelytulokset ovat olleet selkeässä laskusuunnassa. Suosituimpia näyttelyitä ovat kansainväliset näyttelyt, joista vuosina 2017-2022 oli 562 tulosta. Toiseksi eniten käydään ryhmänäyttelyissä; 458 tulosta, kolmanneksi eniten kaikkien rotujen näyttelyissä; 408 tulosta ja neljänneksi eniten erikoisnäyttelyissä; 185 tulosta.

Taulukko 19. Näyttelyissä käyneiden koirien laatuarvosanat eriteltynä näyttelyvuoden mukaan 2017–2022.

	ERI		EH		H		T		EVA		HYL		
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	Yhteensä
2017	481	78 %	110	18 %	14	2 %	0	0 %	6	1 %	4	1 %	615
2018	378	80 %	67	14 %	11	2 %	2	0 %	4	1 %	8	2 %	470
2019	357	79 %	81	18 %	12	3 %	1	0 %	1	0 %	1	0 %	453
2020	98	97 %	12	11 %	2	2 %	0	0 %	1	1 %	0	0 %	113
2021	284	80 %	61	17 %	9	3 %	2	1 %	0	0 %	1	0 %	357
2022	377	77 %	98	20 %	9	2 %	1	0 %	3	1 %	2	0 %	490
	1975	79 %	429	17 %	57	2 %	6	0 %	15	1 %	16	1 %	2498

Lähde: KoiraNet, poimittu 22.09.2023

Ajanjaksolla 2013–2022 on 113 Suomeen rekisteröidylle schipperkelle anottu ja vahvistettu Suomen muotovaliotitteli. Useat schipperket saavuttavat jonkun muotovalio, juniorimuotovalio tai veteraanimuotovalio tittelin, joka kertoo aktiivisesta näyttelyharrastamisesta.

Taulukko 20. Valioituneet schipperket 2013–2022

Vuosi	FI MVA	C.I.B
2013	24	6
2014	30	8
2015	16	9
2016	25	4
2017	18	12
2018	20	5
2019	16	2
2020	9	5
2021	15	0
2022	15	4
yht.	188	55

Lähde: Koiranet rotujärjestöaineisto, poimittu 22.9.2023

Rodun koirien jalostustarkastukset

Ulkomuodon jalostustarkastuksia on suoritettu yhdistyksen jalostustoimikunnan toimesta vuodesta 2013 alkaen. Vuosien 2013–2015 lomakkeet poikkeavat Kennelliiton virallisista ulkomuodon tarkastuslomakkeista, ja eivät ole suoraan niihin vertailukelpoisia. Näiden vuosien jalostustarkastuksista on tehty jalostuskatalogit, tavoitteena on ollut tuoda yksittäisten koirien ulkomuodolliset piirteet näkyviin kasvattajien jalostusvalintoja varten.

Tarkastelujaksolla on järjestetty kolmei schipperken ulkomuodon jalostustarkastusta vuosina 2017, 2018 ja 2021, jonka on suorittanut 29 schipperkeä. Vuosina 2017 ja 2018 jalostustarkastuksissa on ollut eri ulkomuototuomari kuin vuonna 2021. Suurin osa jalostustarkastetuista koirista oli rodunomaisia ja eri arvostelukohdat ovat useimmiten rodulle tyypillisiä. Eniten huomautettavaa on tullut keskikokoisista ja liian vaaleista silmistä. Lisäksi on mainittu lyhyt rintakehä sekä vähäinen eturinta.

Noin puolet koirista sai maininnan suorat/niukat etukulmaukset, tämä voi johtaa myös etuosan liikkeiden löysyyteen ja meloviin/kieriviin etuliikkeisiin. Taka- ja sivuliikkeet ovat olleet etuliikkeisiin nähden paremmat. Suurin osa tarkastetuista koirista on saanut ulkomuodon kokonaiskuvasta arvosanaksi erittäin hyvä tai erinomainen. Näiden jalostustarkastettujen koirien perusteella jalostuksessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota etukulmauksiin.

Yhdistys toivoo, että jalostustarkastuksiin osallistuisi enemmän koiria, erityisesti niitä jotka eivät käy näyttelyissä.

Taulukko 21. Ulkomuodon osalta jalostustarkastetut koirat vuosina 2013–2022.

Vuosi	Syntyneitä	Nartut	Urokset	Yhteensä	Hyväksytty/ ei hyväksytty	tarkastettu % syntyneistä
2013	118	6	7	13	13/0	11,1
2014	101	8	6	14	14/0	13,8
2015	101	11	6	17	17/0	16,8
2016*	117	9	7	16	16 / 0	13,7
2017	100	8	2	10	10 / 0	10
2018	105	5	4	9	9/0	8,5
2021	139	8	2	10	10/0	7,1
Yhteensä	781	55	34	89	89/0	11,4

Lähde: Suomen schipperkeyhdistyksen nettisivu ja KoiraNet, poimittu 31.8.2023

*vuonna 2016 siirryttiin Kennelliiton ulkomuodon jalostustarkastukseen.

Taulukko 22. Jalostustarkastettujen koirien ulkomuodon kokonaiskuva 2016–2022.

	2016	2017	2018	2021
Erinomainen	4	4	0	4
Erittäin hyvä	4	4	6	5
Hyvä	7	2	3	1
Tyydyttävä	1	0	0	0
Epätyypillinen	0	0	0	0
Yhteensä	16	10	9	10

Lähde: Ulkomuodon jalostustarkastus, tarkastuslomakkeet, poimittu 31.8.2023

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Schipperken rakenne on sopiva siihen käyttötarkoitukseen, johon rotu on alun perin jalostettu. Koirien ulkomuodolliset virheet tulee arvostella suhteutettuna niiden vaikutukselle koiran työskentelyyn. Käyttöominaisuuksien kannalta oleellisia ulkomuodollisia ominaisuuksia ovat koiran koko, koiran mittasuhteet sekä vaivaton liikkuminen. Schipperken rakenteessa ei saa olla minkäänlaista liioittelua, jotta se pystyy vaivatta suorittamaan sitä tehtävää, johon rotu on alun alkaen jalostettu.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rotuyhdistyksen käytössä on toistaiseksi liian vähän tietoa, jotta suoraan näyttöön perustuvia ulkomuodon ongelmakohtia voidaan osoittaa. Nyt esille nostetut seikat perustuvat jalostustarkastusten havaintoihin.

Rungon malliin on syytä kiinnittää huomiota

Rotumääritelmän mukaisesti schipperke on neliömäinen eli säkäkorkeus on sama kuin rungon pituus (etäisyys olkanivelestä istuinluun kärkeen). Tosin nartuilla sallitaan hieman pidempi runko. Lisäksi runko on melko leveä ja vankka, mutta ei kuitenkaan liioitellun tilava tai raskas. Raajat ovat kevytluustoiset. Rungon malli on mennyt neliömäisempään suuntaan, mutta edelleen on hyvä kiinnittää huomiota rungon pituuteen, jotta neliömäisyys säilyy. Vaikka schipperke on melko leveä ja vankkarunkoinen, niin se ei kuitenkaan saa olla liian raskas ja tiivis. Raajat ovat viime vuosina vankistuneet, joten jalostuksessa on kiinnitettävä huomioita siihen, että raajat säilyvät kevytluustoisina. Tehtyjen jalostustarkastusten perusteella tulee kiinnittää erityistä huomiota etukulmauksiin, jotta ne säilyvät rodunomaisina ja takaavat koirien rakenteellisesti hyvän kehityksen ja liikkumisen.

Koko tulisi säilyttää rotumääritelmän mukaisena

Rotumääritelmän mukaan schipperken paino on 3 – 9 kiloa. Tavoiteltu paino on kuitenkin 4–7 kiloa. Kahden pienikokoisen tai kahden suurikokoisen koiran yhdistäminen ei ole toivottavaa.

Karvanlaatu on monimuotoistunut

Rotumääritelmän mukaan schipperken karvapeite on tiheä ja suora, muodostaen kaulurin, harjan, ja röyhelön, jossa karva on pitkäkökö ja pysty sekä housut, joissa karvan kärjet kääntyvät takajalkojen väliin. Rungossa karva on keskipitkää ja pinnanmyötäistä. Viime vuosina karvanlaatu on osittain pehmentynyt ja pidentynyt. On myös nähtävissä, että usein karva on rungossa pitkää ja joskus jopa lainehtivaa. Jalostuksessa on kiinnitettävä huomioita, että schipperkelle tyypillinen karvapeite säilyy rotumääritelmän mukaisena ja erityisesti rungonmyötäinen keskipitkä karva on selkeä, jotta rodulle tyypilliset kaulus ja housut erottuvat.

Selvän sukupuolileiman tulisi säilyä

Schipperkenartuissa esiintyy pienessä määrin urosmaisia piirteitä. Sekä kasvanut koko, vankistunut luusto, että kasvanut karvanpituus vaikuttavat osaltaan tähän. Schipperken sukupuolileima tulisi pyrkiä säilyttämään.

Ongelmien mahdollisia syitä

Tasapainon löytäminen moninaisten ulkomuoto-ominaisuuksien välillä voi olla haastavaa. Yksi syy edellä mainittujen ongelmien syntyyn on se, että näyttelyissä on usein suosittu ja palkittu koiria, joilla on runsaampi turkki ja vankempi koko. Tämä osaltaan on voinut vaikuttaa kasvattajien jalostusvalintoihin. Yhtenä syynä tämän tyyppisten koirien lisääntyneeseen määrään on koirien melko runsas tuonti maista (USA ja Venäjä), joissa suositaan vankempia ja runsasturkkisempia koiria. Syynä esimerkiksi USA:n tuontien erilaiseen ulkomuotoon on osaltaan se, että schipperken rotumääritelmä USA:ssa poikkeaa FCI:hin kuuluvissa maissa käytetystä.

Toisaalta on myös nähtävissä, että ulkomailta tuotuja uroksia käytetään kaikkein eniten jalostukseen (ks. käytetyimmät urokset taulukko), joka osaltaan vaikuttaa yllä mainittujen ulkomuodon ominaisuuksien muuttumiseen. Tiedetään kuitenkin, että vain osaa schipperkeistä käytetään näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa vuosina 2018– 2022, joka oli rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukossa 23 on esitetty 20 viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen eniten käytettyä urosta. Virallinen silmä-, polvi-, sydän-, lonkka-, kyynär- ja selkätulos on kahdella uroksella. Uroksia joilta on tutkittu silmät, polvet sekä lonkat, kyynärät ja selkä on viisi. Kaikilla taulukon uroksilla on jotain terveystutkimustuloksia. Uroksista kuudella on tutkittu vain silmät ja polvet. Ilahduttavaa on se, että taulukon uroksista 14:llä on virallisia terveystuloksia luuston osalta huomioiden, ettei rodulla ole PEVISA-vaatimuksia.

Kolmella uroksella on hyväksytty luonnetestitulokset ja näistä yhdellä on lisäksi MH-luonnekuvaus suoritettu.

Kaksi uroksista kilpailee agilityssä 3-luokassa ja näistä yhdellä on TOKO ALO2-tulos. Yksi uroksista on läpäissyt paimennustaipumuskokeen sekä suorittanut hyväksytysti ulkomuodon jalostustarkastuksen. Käytetyimmistä uroksista kahdella ei ole lainkaan näyttelytulosta ja kaikilla muilla on vähintään Suomen muotovalion arvo.

Taulukko 23 Eniten käytetyt urokset vuosina 2012–2022.

	Uros	Pentuja tarkastelu aikana	Pentuja yhteensä	Pentuja 2. polvessa	Koetulos	Näyttelytulos	Terveystulokset
1	ALENAS JAILHOUSE SIR NEMO	32	32	3	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: C/C
2	DURANTE ARDITO	28	31	38	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: A/A Kynär: 0/0
3	TAIKURIN JULIAN THE WINNER	26	26	9	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: C/B
4*	RENJEN'S COMING ABOUT	25	25	26	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: A/A Kynär: 0/0 Selkä: LTV0, SP0, VAO
5*	CORINNAS SVERKER	24	29	29	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: OK
6*	COOLS SAILOR	24	24	5	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat B/A
7*	FAKSIMIL FELIX CULPA	24	24	30	LTE: 129 MH: suoritettu	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: B/B
8*	WINTERRA BEST	24	24	0	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Sydän: Ei, Oireeton
9	ALENAS TIGER POWER	22	22	3	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0
10	LUUPÄÄN DIKTAATTORI	22	22	0	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: C/C
11	COROS OBAMA	21	21	18	EI	POHJ MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0

12*	LEYU MATESH	21	21	5	EI	EI	Silmät: OK Polvet: 0/0
13	COROS VLADIMIR P	19	23	4	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: A/A Kynärät: 0/0 Selkä: LTV0, SP0, VA0
14*	NOCTE BRAM STOKER	18	24	40	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: C/C Kynärät: 1/0
15	PIKKUHÄJYN PUUHA PETE	18	23	0	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: C/C
16	WILLOW CREEK PAX PANTHER	17	19	0	AGI: Mini- 3	EI	Silmät: OK Polvet: 0/0
17	COROS LINUS	17	17	25	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: B/B Kynärät: 0/0
18*	ALTO ALLEGRO MEEK IMP	17	17	4	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Sydän: Ei, Oireeton Lonkat: B/B Kynärät: 0/0 Selkä: LTV2, SP0, VA0
19	INTOPIUKAN QING COROS	15	20	50	LTE: 159 AGI: Mini-3 TOKO: ALO2	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: B/B Kynärät: 0/0 Selkä: LTV0, SP0, VA0
20*	LUPUS DEI NOBEL	15	18	4	LTE:85 *Jalostustarkastus U: Hyväksytty PAIM-T H L	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Sydän: Ei, Oireeton Lonkat: A/A Kynärät: 0/0 Selkä: LTV1, SP0, VA0

* Jalostustarkastus U= ulkomuoto, K=käyttäminen

** Paimennustaipumusko= PAIM-T, Erinomainen, Hyvä, Puutteellinen tai Hylätty. Lisämerkintä Läpäisty, Ei läpäisty

Taulukossa 24 on esitetty 20 viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen eniten käytettyä narttua. Virallinen silmä-, polvi-, sydän-, lonkka-, kyynär- ja selkätulos on kahdella nartulla. Sellaisia narttuja joilta on tutkittu silmät, polvet, lonkat, kyynärät ei ole. Kuudella nartulla luustoa on tutkittu joltain osin. Eniten käytetyistä nartuista kahdella ei ole lainkaan terveystuloksia. Nartuista seitsemällä on tutkittu vain silmät ja polvet. Ilahduttavaa on se, että taulukon nartuista 10:llä on virallisia terveystuloksia luuston osalta huomioiden, ettei rodulla ole PEVISA-vaatimuksia. Huomattavaa on kuitenkin, että nartuista pienemmällä osalla on virallisia tuloksia luuston osalta.

Yhdellä nartulla on hyväksytty luonnetestitulokset. Kaksi nartuista kilpailee agilityssä, yksi 2-luokassa ja yksi 3-luokassa ja näistä toisella on käyttäytymiskokeesta PAKK1 FCI-BH -tulos.

Käytetyimmistä nartuista kahdella ei ole lainkaan näyttelytulosta, 13:lla on vähintään Suomen muotovalion arvo ja lopuilla vähintään erinomainen tai parempi laatuarvostelu. Yhdellä nartulla on koiratanssi tuloksia freestyle- ja vapaaohjelma luokissa.

Taulukko 24. Eniten käytetyt nartut vuosina 2012-2022.

	Narttu	Pentuja tarkastelu aikana	Pentuja yhteensä	Pentuja 2. polvessa	Koetus	Näyttelytulos	Terveystulokset
1	LUUPÄÄN KUKA OSAA KUKA EI	19	19	0	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: B/B Kyynärät: 1/0
2*	AMIKO HANA MASHERRI	19	19	0	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0
3	TAIKURIN HILLA-LILLA	16	16	3	EI	EI	Ei virallisia terveystuloksia
4	LUUPÄÄN FANTASTINEN KEIJU	16	16	10	EI	ERI	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat B/B
5	ISON MUSTAN GEISHA	15	15	5	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: C/C
6*	FANDAL'S WHOLE LATTE LOVE FROM KURAKUMA	15	15	34	EI	ERI SA	Silmät: OK Polvet: 0/0
7	FANDAL'S ZHAKIRA	15	15	0	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Sydän: Ei, Oireeton
8	INTOPIUKAN ALWAYS ON MY MIND	14	14	7	EI	FI MVA	Silmät: Distichiasis; todettu, Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio: todettu (lievä) Polvet: 0/0

							Sydän: Ei, Oireeton Lonkat: C/C Kynnärät: 0/0 Selkä: LTV0
9*	FLASH-FANDAL DES CHEVALOUPSGREG	14	14	23	AGI Mini2	ERI SA	Silmät: OK Polvet: 0/0
10	FINADYNEN MAC MADDE	13	13	0	EI	CACIB	Silmät: OK Lonkat: C/C Kynnärät: 1/0
11	BLACK CIRCUS ELLI ELISABET	13	13	0	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat B/B Selkä: LTV3, SP0
12*	LEYU PAGE	12	17	0	LTE: 142	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0 Sydän: Ei, Oireeton Lonkat: A/A Kynnärät: 0/0 Selkä: LTV0, VA1
13	BLACK CIRCUS ELSA ESMERALDA	12	12	0	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Lonkat: A/A Selkä: LTV4, SP0, VA1
14	BLACK WIZARD'S HIPS DON'T LIE	12	12	13	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0 Selkä: LTV0, VA1
15	NUOTTAKUNINKAAN SMILAX	12	12	11	*KT-FS AVO EH **KT-V AVO EH KM	FI MVA	Silmät: PPM, iris- iris: todettu Polvet: 0/0 Lonkat: B/B Selkä: LTV0, VA0
16	TAIKURIN FELICI	12	12	4	EI	EI	Ei virallisia terveystuloksia
17	RED GHOST'S REMEMBER ME	12	12	15	EI	SERT	Silmät: OK Polvet: 0/0
18	PIKKUHÄJYN GOOTTI	12	12	38	EI	FI MVA	Silmät: OK Polvet: 0/0
19	WILLOW CREEK RAAKEL	11	11	13	AGI mini3 E ***PAKK PAKK1 FCI-BH	ERI	Silmät: OK Polvet: 0/0

20	ALENAS NOT FOR SALE	11	11	11	EI	C.I.B	Silmät: OK Polvet: 0/0
----	---------------------	----	----	----	----	-------	---------------------------

* Koiratanssi - Freestyle

** Koiratanssi-vapaaohjelma

*** Käyttäytymiskoe

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Jalostuspohja

Tavoitteena on ollut jalostukseen käytettävien koirien jalostuspohjan pitäminen geneettisesti mahdollisimman monipuolisena ja rodun sukusiitoksen pitäminen maltillisena. Vuosina 2017-2022 vuosittainen rekisteröityjen koirien keskimääräinen sukusiitosprosentti on vaihdellut 1,04%-3,38% välillä. Jalostukseen käytettävissä olevien koirien määrää on lisännyt koirien runsas tuonti ulkomailta. Vuosina 2018-2022 on Suomeen rekisteröity 78 ulkomailta tuotua koiraa.

Jalostuspohjaa kaventavana tekijänä on huomattava sukutauluissa useasti toistuvat yksittäiset yhdistelmät joiden jälkeläisiä on käytetty runsaasti jalostukseen. Näiden vaikutus näkyy ja toistuu merkittävästi seuraavissa sukupolvissa (4.-6. sp).

Käyttäytyminen ja luonne

Tavoitteena on ollut kiinnittää jalostusvalinnoissa huomiota koirien hyvään hermorakenteeseen ja rodunomaiseen toimintakykyyn. Keinoja näiden mittaamiseen on luonnetesti, mh-luonnekuvaus tai käyttäytymisen jalostustarkastus. Edellämainittuihin kokeisiin on osallistunut hyvin vähän koiria ja käyttäytymisen jalostustarkastus on järjestetty tarkastelujaksolla vain kerran, vuonna 2018. Näiden koetulosten perusteella ei voida vetää johtopäätöksiä schipperken luonteen kehityksestä.

Jalostukseen tulisi käyttää enemmän koiria jotka ovat saaneet hyväksytyt tulokset luonnetestistä, mh-luonnekuvaus tai käyttäytymisen jalostustarkastuksesta, näin saisimme luonteista enemmän tietoa.

Ulkomuoto

Keskimääräinen koko vaikuttaa hieman suurentuneen, raajaluusto muuttunut jonkin verran vahvemmaksi. Ulkomuodon jalostustarkastusten ja näyttelyarvosteluiden perusteella on havaittavissa, että etukulmaukset ovat muuttuneet niukemmiksi, joka ilmenee puutteellisena tai niukkana eturintana. Muutosta on jossain määrin havaittavissa kaulan lyhentymisessä, selkeän sään häviämisessä, raajojen lyhentymisessä ja urosten mittasuhteiden neliömäisyys katoamassa. Havaittavissa on ollut, että yhä useammalla koiralla alaleuka on riittämätön, joten jalostusvalinnoissa tulee kiinnittää huomiota alaleuan riittävään vahvuuteen.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on havaittu korvien koon suurentumista ja rotumääritelmän mukaiset terävät kärjet ovat pyöristyneet. Rotumääritelmän mukaiset mantelinmuotoiset silmät ovat pyöristyneet. Toisaalta verrattuna edellisen tarkastelujakson ulkomuodon jalostustarkastuksiin on keskiruskeat silmät yleisempiä kuin vaaleat.

Turkin laadussa on havaittu viimeisen kymmenen vuoden aikana muutoksia, rotumääritelmän mukaan karva on runsasta kaulurissa ja kyljissä rungon myötäistä, nyt havaittavissa on, että karvanlaatu on useilla koirilla kauttaaltaan runsasta ja pidempää. Myös rotumääritelmässä mainittu karkea karva on pehmentynyt ja pohjavilla runsastunut.

Tarkastelujakson aikana sukupuolileima on säilynyt hyvänä, sen voisi jopa sanoa parantuneen.

Edellä mainitut asiat eivät ole ilmaantuneet tämän kuuden vuoden tarkastelujaksolla aikana, vaan ne ovat kehittyneet pidemmän ajan kuluessa. Kyseiset muutokset ovat lisääntyneet osittain tuontikoirien vaikutuksista, joka on jakanut rodun kahteen eri rotutyyppiin eurooppalaisiin ja amerikkalaisiin linjoihin.

Käyttöominaisuudet

Schipperke tulee säilyttää monipuolisena rotuna. Schipperkejä osallistuu monipuolisesti eri harrastuslajeihin mm. agility, rallytoko, toko, nosework, koiratanssi, paimennus ja koiranäyttelyt. Lisäksi schipperkejä on kennelliiton vapaaehtoistoiminnassa mukana kaverikoira ja lukukoira toiminnassa.

Terveys ja lisääntyminen

Välimuotoisten lanneristinikaman kuvaustuloksia kertynyt edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna huomattavasti enemmän. Näitä on lausuttu virallisesti vuodesta 2014 alkaen, joten tarkastelujaksot eivät ole vertailukelpoisia keskenään. Muiden tutkimusten osalta kappalemäärissä ei oleellisia muutoksia. Jalostustietojärjestelmästä on havaittavissa jako niihin kasvattajiin jotka tutkituttavat jalostukseen käyttämänsä koirat laajasti ja niihin jotka tutkituttavat huomattavasti suppeammin.

Yhdistys ei ole tehnyt tarkastelujaksolla terveys- eikä lisääntymiskyselyä.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Schipperken alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut jyrсийöiden tappaminen laivoilla. Se on toiminut myös hälyttävää vahtina sekä paimenkoirana. Schipperke on aktiivinen rotu; toimielias, väsymätön ja jatkuvasti kiinnostunut ympäristöstään sekä on hyvin lojaali omistajiaan kohden. Käyttötarkoitus edellyttää kestävää rakennetta, hyvää ja sujuvaa liikkuvuutta sekä valppautta. Arkuus tai aggressiivisuus ei sovellu rodun käyttötarkoitukseen. Nykyään schipperke on pitkälti seura- ja harrastuskoira, mihin se luonteeltaan ja aktiivisuutensa takia soveltuu hyvin. Jalostuksen keinoin on tärkeää pitää yllä rodun valpasta ja aktiivista luonnetta sekä ulkomuodoltaan FCI:n rotumääritelmän mukaisia koiria.

Rotuyhdistyksen päämääränä ja tehtävänä on ylläpitää ja säilyttää rotu alkuperäisenä, rotumääritelmän mukaisena, toimieliaana ja aktiivisena rotuna, jotta schipperke pystyy suoriutumaan nykyajan vaatimuksista myös yhteiskuntakelpoisena seura- ja harrastuskoirana. Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla rodunomaisia, keskitasoa parempia eikä niillä saa olla arkielämää haittaavia vaivoja tai ominaisuuksia.

Rotuyhdistys kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia osallistumaan erilaisiin harrastuksiin, virallisiin terveystarkastuksiin, luonnetesteihin, ulkomuodon ja käyttäytymisen jalostustarkastuksiin sekä näyttelyihin, jotta rodun tilanteesta näiden asioiden osalta saadaan ajantasaista tietoa.

Jalostustoimikunta pyrkii palvelemaan kasvattajia entistä paremmin mm. tiedottamalla säännöllisesti yhdistyksen kotisivuilla, julkaisemalla Laivis-lehdessä terveyteen ja luonteeseen liittyviä kirjoituksia sekä järjestämällä vuosittain kasvattajatapaamisia ja muita koulutustilaisuuksia rotuun ja kasvatukseen liittyvistä aiheista.

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Tavoitteena on jalostukseen käytettävien koirien jalostuspohjan pitäminen geneettisesti mahdollisimman monipuolisena ja rodun sukusiitoksen pitäminen maltillisena. Tavoitteena on jalostuspohjan laajentaminen käyttämällä yhä useampia jalostukseen soveltuvia yksilöitä, erityisesti uroksia, sekä käyttää koiria mahdollisimman pitkäikäisistä suvuista.

Käyttäytyminen ja luonne

Kasvattajien tulee kiinnittää jalostusvalinnoissaan huomiota koirien hyvään hermorakenteeseen ja rodunomaiseen toimintakykyyn. Jalostukseen tulisi käyttää enemmän koiria jotka ovat saaneet hyväksytyt tulokset luonnetestistä, mh-luonnekuvaus tai käyttäytymisen jalostustarkastuksesta.

Käyttöominaisuudet

Schipperket elää seura- ja harrastuskoirina, mutta oikeissa olosuhteissa schipperke käyttää alkukantaisia viettejään vahti- ja rottakoirana ja sellaisena sen halutaan pysyvänkin.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena on kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia tutkituttamaan koiriaan virallisissa terveystutkimuksissa nykyistä enemmän varsinkin ennen jalostuskäyttöä. Tällä hetkellä virallisten terveystutkimusten osalta suositellaan jalostukseen käytettävien koirien tutkimista erittäin laajasti. Tutkittavaksi suositellaan silmätutkimus, polvilumpion, kyynärnivelen ja lonkanivelen tutkimustulos sekä välimuotoisen lanneristinikaman kuvaustulos. Yhdistys ei ole asettanut omia rajoituksia suosituksiin vaan sovelletaan Kennelliiton määräyksiä. Osa kasvattajista ja jäsenistöstä on tuonut vuosikokouksessa 12.3.2023 esiin toiveen rodun viemisestä pevisaan nopealla aikataululla.

Tavoitteena on jalostuspohjan laajentaminen käyttämällä yhä useampia jalostukseen soveltuvia yksilöitä ja pyrkiä käyttämään koiria mahdollisimman pitkäikäisistä suvuista. Uroksen jalostuskäytön toivotaan jakautuvan pidemmälle aikavälille, ihan veteraani-ikään asti. Edelleen toivotaan, että erityisesti urosten omistajat teettäisivät koirilleen laajat tarveytutkimukset, jotta niitä voitaisiin käyttää laajemmin jalostukseen.

Ulkomuoto

Tavoitteena on säilyttää FCI:n mukainen rotutyypin ja erityisesti rodulle ominaiset piirteet. Huomiota tulee kiinnittää koirien kokoon, karvanlaatuun ja sukupuolileimaan.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Yleiset suositukset

- Jalostukseen tulee käyttää vain terveitä koiria.
- Vältetään rotumääritelmässä mainittujen virheiden toistoa. Jalostukseen käytetään ulkomuodoltaan rotumääritelmän mukaisia koiria.
- Tehollisen populaation osuus on laskussa ja tilanteeseen tulee kiinnittää huomiota jalostuksessa käyttämällä rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti.
- Näyttelyistä tulisi olla kahdelta eri tuomarilta vähintään EH (erittäin hyvä). Vaihtoehtoisesti koira on osallistunut Kennelliiton ulkomuodon jalostustarkastukseen, jossa koira todetaan ulkomuodoltaan rodunomaiseksi.
- Koira on osallistunut Kennelliiton käyttäytymisen jalostustarkastukseen tai sillä on muu virallinen luonnetestitulok.

Viralliset terveystutkimukset

- Molemmilla vanhemmilla tulee olla voimassa oleva silmätutkimus. Mikäli koiralla on todettu jonkin tutkittavissa olevan silmätauti tai silmien muutoksen suhteen sellainen lievä silmämuutos, jolla ei ole koiran hyvinvoinnin kannalta merkitystä, tulee koira yhdistää saman silmätauti tai -muutoksen suhteen terveeksi todetun koiran kanssa.
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla astutushetkellä voimassa oleva polvilumpion tutkimustulos. 1-tuloksen saanut koira tulee yhdistää vain 0-tuloksen saaneen koiran kanssa. 2-tuloksen tai sitä huonomman tuloksen saanutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla astutushetkellä kyynärnivelen tutkimustulos. 1-tuloksen saanut koira tulee yhdistää vain 0-tuloksen saaneen koiran kanssa. 2-tuloksen tai sitä huonomman tuloksen saanutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla astutushetkellä lonkkanivelen tutkimustulos. Koira, jolla on C- tai D- lausunto, tulee yhdistää vain A- tai B- lausunnon saaneen koiran kanssa. E-lausunnon (selvästi dysplaattinen lonkkanivel) saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Välimuotoisen lanneristinikaman kuvaustuloksen LTV1-LTV4 saanut koira tulee yhdistää vain LTV0-tuloksen saaneen koiran kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa. Oireilevaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Muut terveyteen liittyvät suositukset

- Jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla rotumääritelmän mukainen hampaisto ja purenta. Jalostuksessa on vältettävä kahden hammaspuutoksellisen koiran yhdistämistä. Purentavika on riittävä syy sulkemaan koira pois jalostuksesta.
- Koira, jolla on todettu primaari, perinnöllinen epilepsia, ei saa käyttää jalostukseen. Myös sairaan koiran lähisukulaisten käyttöä tulisi välttää jalostuksessa. Jalostusvalinnoissa tulisi tarkastella koirien sukutauluja useamman polven ajalta, eikä kahta sukua joissa tiedetään olevan sairastuneita koiria tule yhdistää.
- Mikäli koira on MPSIIIb kantaja, toisen osapuolen tulee olla geenitestillä terveeksi todettu. Kahden kantajan yhdistäminen on kielletty.
- Yhdistettäessä koiria, jossa toinen on töpöhäntäinen ja toisen hännän pituudesta ei ole riittävästi tietoa suositellaan aina geenitestin tekemistä T-Box mutaation poissulkemiseksi.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Jalostuspohja

- Kannustetaan kasvattajia nykyistä laajempaan jalostusurosten käyttöön.
- Järjestetään ulkomuodon ja käyttäytymisen jalostustarkastuksia, jotta löydetään uusia jalostuskelpoisia koiria. Tehdyistä tarkastuksista tehdään yhteenvetoja.
- Pidetään yllä tietoisuutta rodun terveydestä, jalostustavoitteista sekä jalostussuosituksista.
- Järjestetään kasvattajatapaamisia, rotuseminaareja ja koulutustilaisuuksia.
- Ylläpidetään pentuvälitys- ja jalostusuroslistaa yhdistyksen nettisivuilla.

Käyttäytyminen ja luonne

- Säilytetään rodun hyvä maine aktiivisena ja monipuolisena seura- ja harrastuskoirana.
- Lisätään kasvattajien, omistajien ja pennunostajien tietämystä rodun luonteesta ja käyttäytymisestä.
- Kannustetaan koiranomistajia viemään koiria luonnetesteihin, käyttäytymisen jalostustarkastuksiin sekä MH-luonnekuvauksiin.

Terveys ja lisääntyminen

- Kannustetaan kasvattajia tutkituttamaan koirien terveyttä nykyistä enemmän.
- Lisätään kasvattajien, omistajien ja pennunostajien tietämystä rodun terveystilanteesta tuomalla tietoa nykyistä paremmin näkyville yhdistyksen nettisivuille ja Laivis-lehteen.
- Tehdään koirien omistajille kysely schipperkeiden terveydestä vuosina 2023-2024.
- Ylläpidetään pentuvälityslistaa sekä jalostusuroslistaa yhdistyksen nettisivuilla.

Ulkomuoto

- Koirien osallistaminen ulkomuototuomarien koulutukseen (näyttö ja arvostelukokeet).
- Rotuseminaarien järjestäminen.
- Ulkomuodon jalostustarkastusten järjestäminen vuosittain.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja

mahdollisuudet Vahvuudet

- Rotu on terve ja monipuolinen seura- ja harrastuskoira.
- Kasvattajat ja harrastajat tuovat uusia koiria ulkomailta.

Uhat

- Jalostuspohjan kaventuminen ja monimuotoisuuden väheneminen.
- Yksittäisten koirien liiallinen jalostuskäyttö ja sitä myötä geenipoolin kaventuminen.
- Jalostukseen käytettävien kotimaisten yksilöiden määrä on pieni, ja ulkomailta tuodut yksilöt ovat usein samoista sukulinjoista.
- Näyttelymenestykselle annetaan liian suuri merkitys jalostusvalinnoissa.
- Luonneominaisuuksia ei oteta riittävästi huomioon jalostusvalinnoissa.
- Rotutyypin liiallinen erilaistuminen.
- Terveystutkimustulosten liian vähäinen määrä hankaloittaa terveydentilan seuraamista.
- Koirien elämää vakavasti haittaavien sairauksien yleistyminen.
- Koirissa ilmeneviä terveysongelmia pyritään salaamaan.

Mahdollisuudet

- Yhteistyö muiden maiden rotuyhdistysten kanssa.
- Kasvattajien yhteistyön parantaminen.
- Uusien jalostusurosten löytäminen ns. kotikoirien joukosta.
- Ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelman myötä tietoisuus rodun tilanteesta tuodaan laajasti näkyville.

Varautuminen ongelmiin

- Tehdään yhteistyötä kasvattajien kesken ja muiden maiden rotuyhdistysten kanssa; kasvattajatapaamiset, rotuseminaarit ja koulutukset.
- Parannetaan tiedotusta yhdistyksen verkkosivuilla.
- Koiranomistajien ja kasvattajien ohjaus, valistaminen ja jalostusneuvonta.
- Suositellaan jalostuskoirien tasaisempaa käyttöä ja että ulkomaalaiset tuonnit ovat erilaisista sukulinjoista.
- Myös tuontikoirat tutkitaan suositusten mukaisesti ennen jalostuskäyttöä.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2024	Järjestetään jäsenistölle PEVISA-luentotilaisuus, jossa kerrotaan PEVISA-ohjelmasta ja miksi se oli tarpeellinen rodulle.
2024–2028	Pyritään järjestämään kasvattajatapaamisia, rotuseminaareja sekä muita mahdollisia koulutuksia, joissa jalostuksen tavoitteita käsitellään ja lisätään tietoisuutta.
2024–2028	Pyritään järjestämään vuosittain erikoisnäyttely.
2024–2028	Osallistutaan ulkomuototuomarien koulutustapahtumiin, näyttely- ja arvostelukokeisiin.
2024–2028	Kehitetään internetsivuja jalostuksen ja kasvatuksen osalta.
2024–2028	Jalostustoimikunta pyrkii seuraamaan vuosittain virallisten terveystutkimusten tuloksia sekä luonnetesteihin osallistuneiden koirien tuloksia.
2024–2028	Pyritään tekemään käyttäytymis- ja terveystutkimus kasvattajille ja koirien omistajille terveystilanteen ja luonnetestien tilanteen päivittämiseksi.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Tavoiteohjelman seuranta on jalostustoimikunnan ja yhdistyksen hallituksen vastuulla. Tavoiteohjelman etenemistä ja toimenpiteitä seurataan vuositason ja käsitellään rotuyhdistyksen vuosikokouksissa, hallituksen kokouksissa sekä jalostustoimikunnassa. Tavoiteohjelmaa seurataan myös kasvattajatapaamisissa.

Lähde: MMT Katariina Mäki 31.10.2013, <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>

7. LÄHTEET Koskinen Lotta; Schipperkeiden terveystutkimusten tilanne, Lehdessä Laivislehti 2015

Martin D (1977) Schipperkes, USA.

Mucopolysaccharidosis type IIIB (MPSIIIB) in Schipperkes and DNA Testing

<http://www.schipperkerescue.net/assets/mps-iiib.pdf> <http://temp.schipperkeclub-usa.org/wp-content/uploads/2012/02/MPSIIIB.pdf> ,Katsottu 15.8.2017

Schipperke - valpas ja vilkas pikku kippiari. Lehdessä: Koirat 6/1999

Schipperke eli laivakoiria. Lehdessä: Koiramme-lehti 1964.

Smith E (1981) The Schipperke. Published by The Schipperkeclub, England.

Suomen Kennelliitto, artikkelit ja kirjoitukset www.kennelliitto.fi

Suomen Kennelliitto, KoiraNet Jalostustietojärjestelmä

Suomen schipperkekerho ry, Rotuyhdistyksen internetsivut;

www.schipperke.fi Suomen schipperkekerho ry, Jäsenrekisteri

Suomen schipperkekerho ry, Käyttötymiskysely

Svenska Kennelklubben, SKK Avelsdata <https://hundar.skk.se/avelsdata/Initial.aspx>